

วิทยานิพนธ์

ยุทธวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันของชุมชน
ฉัตรณรงค์ วิตถำ 5 จังหวัดปทุมธานี

นายสมควร รุ่งสว่าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๒๓ ต.ค. 2552

วัน เดือน ปี.....

เลขทะเบียน..... ๓๓๒๒๑๕๗๔ ★

เลขเรียกหนังสือ

๑๖
๒๐/๑๑
๓๕๓๑
๒๕๕๑
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

**Strategic Techniques for Building the Happiness of Living in
Community Chatnarong Villa 5 Phatumthani**

Mr.Somkuan Rungsawang

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for the Master of Arts (Strategy of Development)
at Bansomdejchaopraya Rajabhat University
Academic year 2008**

สมควร รุ่งสว่าง. (2551). ยุทธวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันของ ชุมชนนัครณรงค์ วิลล่า 5 จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. คณะกรรมการควบคุม ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สุวรรณทัต ดร. ทวิช บุญธิรัมย์, ดร. วราภรณ์ พันธุ์วงศ์กล่อม

การวิจัยเรื่อง ยุทธวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันของชุมชนนัครณรงค์ วิลล่า 5 มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาลักษณะของความสุขและปัจจัยที่ทำให้เกิดความสุขตามที่สมาชิกในชุมชนนัครณรงค์ วิลล่า 5 ต้องการ
2. เพื่อค้นหาวิธีการและสร้างยุทธวิธีการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของสมาชิกในชุมชนนัครณรงค์ วิลล่า 5

วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ขั้นแรกเป็นการวิจัยเชิงสำรวจและขั้นที่สองเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ สมาชิกผู้อยู่อาศัยในชุมชน นัครณรงค์ วิลล่า 5

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะความสุขที่สมาชิกในชุมชน นัครณรงค์วิลล่า 5 ต้องการ คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพในด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบ และความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน และสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมที่สมาชิกในชุมชนเป็นผู้มีสำนึกสาธารณะรวมทั้งการมีส่วนร่วมที่ดีต่อกัน ส่วนวิธีการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขนั้น ตัวแทนชุมชนที่มีความสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมเป็นผู้มีบทบาทสำคัญตั้งแต่การร่วมกันค้นหาปัญหา คิดหาวิธีแก้ไข และร่วมลงมือปฏิบัติการทดลองจนได้เห็นผลการทดลอง ซึ่งเป็นความพึงพอใจที่เกิดขึ้นกับสมาชิกผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ทดลอง ยุทธวิธีที่ตัวแทนชุมชนใช้ คือ การนรณรงค์ การประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข้อมูลความรู้ และประสบการณ์จากการดูงาน การจัดแข่งขันกีฬา การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งได้แก่การทำบุญเลี้ยงพระ

ความสุขที่วัดได้โดยเครื่องมือวิจัยจากการทดลองครั้งนี้ วัดได้จากความพึงพอใจซึ่งพบว่ากลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีความพึงพอใจระดับสูงในเรื่องความเต็มใจที่จะร่วมทำกิจกรรมต่อไป และพอใจที่คนในชุมชนมีความรับผิดชอบในการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบ ความรู้สึกลอดภัยในทรัพย์สินของครัวเรือน ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ส่วนความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม ซึ่งได้แก่ การมีสำนึกสาธารณะ และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน กลุ่มทดลองส่วนใหญ่ก็มีความพึงพอใจในระดับสูงเช่นเดียวกัน

Somkuan Rungsawang.(2008). Strategic Techniques for Building the Happiness of Living in community Chatnarong Villa 5 Phatumthani. Graduate School. Bansomdejchaopraya Rajabhat University. Advisory Committee. Professor. Dr.Chancha Suvannathat, Dr.Tawit Bunthirasmi, Dr. Waraporn Panwongklom.

This research titled Strategic Techniques for Building the Happiness of Living in community Chatnarong Villa 5 had two specific objectives as follows:-

1. To study the nature of happiness and its related factors in the community of the Chatnarong Villa 5.

2. To find out the strategic that enabled people to live together with happiness in the community of the Chatnarong Villa 5.

The research methodology was carried in 2 phases. The first phase was done using survey study; while the second phase was conducted using semi-experimental study. The target group of this research was the people in the community of Chatnarong Villa 5.

The results of the survey revealed that the nature of happiness in the community was the cleaners of physical environment and the order and safety of life & property. Besides, the members of this community needed good social environment with public mind and good relationship.

In the study of for happiness, We the subjects were volunteered who played an important role from the beginning to the end. They joined us in testing with remarkable results and aroused great satisfaction among the community members themselves.

The strategies used in this research work was campaigns, public relations, dissemination of information and experiences, organizing sport and religious affairs.

The study was found that the happiness among the community members themselves was satisfactory at a reasonable rate. For physical environment, the community members were well aware of the protection of nature and environment which was one of the most essential parts of the contribution to the quality of life. They also considered the sign part of psycho-social component of community happiness,especially human relations in their living place and the public consciousness. Most samples were satisfied with both physical, social and environment at high rate.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ดำเนินการสำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ จากอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สุวรรณทัต , อาจารย์ ดร.ทวิช บุญศิริสมบัติ , อาจารย์ ดร.วราภรณ์ พันธุ์วงศ์กล่อม ที่ได้ให้คำปรึกษา และคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ชี้แนะความรู้ต่าง ๆ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยทาง สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนา อันเป็นประโยชน์ แก่ผู้วิจัยอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณสมาชิกในชุมชนฉัตรณรงค์ วิลล่า 5 ที่ให้ข้อมูลให้ความร่วมมือในการตอบ แบบสอบถาม พร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆและให้กำลังใจ รวมถึงความเอื้ออาทรเป็นอย่างดีในครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณศิริพร แต่เกษม, คุณขงยุทธ เลาหมนต์ ที่ได้คำแนะนำรวมทั้งเพื่อนๆสาขา พุทธศาสตร์การพัฒนา รุ่นที่ 3 ทุกท่าน และคุณชฎาภา รุ่งสว่าง ค.ช. ธนสิทธิ์ รุ่งสว่าง ที่เป็นกำลังใจ อย่างดียิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ จนประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนฉัตรณรงค์ วิลล่า 5 และ ผู้ที่สนใจ ในการนำแนวคิดยุทธวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกัน ไปใช้ในชุมชนอื่นๆต่อไป

สมควร รุ่งสว่าง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
ประกาศศุณฺพการ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภาพ.....	ฌ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	2
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
สมมติฐานการวิจัย.....	4
กรอบความคิดในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับความสุข.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทผู้นำ.....	18
แนวคิดและทฤษฎีความต้องการขั้นพื้นฐาน.....	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	31
กำหนดกลุ่มตัวแทนและกลุ่มตัวอย่าง.....	31
สำรวจลักษณะความสุขที่สมาชิกชุมชนต้องการ.....	32
การออกแบบยุทธศาสตร์.....	32
ขั้นตอนการทดลองใช้ยุทธศาสตร์.....	33
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	34
การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	37
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	37
ผลการวิจัยทั้งหมด.....	38
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ.....	46
สรุปผลการวิจัย.....	46
การอภิปรายผลการวิจัย.....	47
ข้อเสนอแนะการปฏิบัติ.....	48
ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป.....	48
บรรณานุกรม.....	49
ภาคผนวก.....	51
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	53
ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย.....	61

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงผลปัจจัยที่มีต่อความสุข.....	28
2	การกำหนดตัวแทน.....	31
3	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง.....	38
4	ระดับความพึงพอใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางจิตสังคม.....	40
5	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....	43
6	แสดงผลของการสังเกตพฤติกรรมของผู้อาศัยอยู่ในโซน 1.....	44

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	กรอบความคิดในการวิจัย.....	5
2	แสดงลำดับขั้นความต้องการตามทฤษฎีของมาสโลว์.....	22
3	พฤติกรรมความต้องการของมนุษย์กลุ่มยากจน.....	24
4	พฤติกรรมความต้องการของมนุษย์กลุ่มที่มีชีวิตระดับกลาง.....	25
5	พฤติกรรมความต้องการของมนุษย์กลุ่มที่มีชีวิตในระดับสูง.....	26
6	กรอบแนวคิดเชิงระบบ วิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันของชุมชนฉัตรณรงค์ วิลล่า 5.....	30

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพปัญหาในช่วง 50 ปี ที่ผ่านมา รายได้เฉลี่ยของประชาชนในประเทศโลกตะวันตกเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า คนมีอาหาร เสื้อผ้า รถยนต์ บ้าน การดูแลสุขภาพ ตลอดจนการเดินทางท่องเที่ยวมีมากขึ้น แต่ผลจากการสำรวจพบว่าคนไม่ได้มีความสุขมากขึ้น ดังนั้นจึงต้องทบทวนว่า ความสุขคืออะไร ความสุขเกิดจากอะไร และทำอย่างไรประชาชนจะมีความสุขเพิ่มขึ้น เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม อยู่รวมกันเป็นหมู่คณะ สังคมจะอยู่อย่างมีความสุขต้องเกิดจากรักความสามัคคีของคนในสังคมนั้น การทำงานให้มีความสุขต้องรู้จักสร้างความพร้อมทางสังคม สังคมที่ดีที่สุดคือสังคมที่ประชาชนมีความสุข นโยบายสาธารณะที่ดีคือนโยบายที่สร้างความสุขให้กับประชาชน และในระดับบุคคล การกระทำที่ถูกต้องตามจริยธรรมเป็นสิ่งที่สร้างความสุข วิชาจิตวิทยาสมัยใหม่ มีความเข้าใจในความสุขมากขึ้นว่ามาจากปัจจัยหลายอย่าง ทั้งจากภายนอกและภายในตัวบุคคล ในขณะที่วิชาเศรษฐศาสตร์อธิบายสถานการณ์ที่บุคคลมีความต้องการคงที่ สังคมมีทรัพยากรจำกัด กลไกตลาดมีความสมบูรณ์ ซึ่งในสถานการณ์นั้นความสุขที่วัดด้วยรายได้ประชาชาติ และพฤติกรรมการแสวงหาความสุขของบุคคลสามารถนำไปสู่ความสุขสูงสุดของสังคมได้ด้วยกลไกตลาด แต่ในความเป็นจริงความสุขของคนนั้นมีปัจจัยมากกว่าเงินและความมีเสรีภาพ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญอื่นๆ ที่ต้องคำนึงถึงได้แก่ ความต้องการของคนไม่คงที่ เนื่องจากคนมักเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น นอกจากนั้นความต้องการของคนยังเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยต่างๆ เช่น การศึกษาและโฆษณา เป็นต้น คนต้องการความมั่นคง ในงาน ในครอบครัว และในสภาพแวดล้อมของสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้อยู่นอกเหนือการควบคุมของตนเองเพียงคนเดียว คนต้องการที่จะสามารถไว้วางใจผู้อื่น ซึ่งในสังคมปัจจุบันมีน้อยลงเนื่องจากการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานมีมากขึ้น สังคมจะไม่มีมีความสุขเพิ่มขึ้นยกเว้นคนในสังคมมีเป้าหมายร่วมกันว่าต้องการให้สังคมมีความสุขเพิ่มขึ้น เนื่องจากความสุขของคนขึ้นกับพฤติกรรมของผู้อื่น ถ้าทุกคนยอมรับเป้าหมายของความสุขในสังคม จึงจะสามารถร่วมกันจัดระบบของสังคม ให้เกิดประโยชน์สาธารณะขึ้นได้ (กรมสุขภาพจิต 2550, ออนไลน์) นอกจากนั้น ความสุขในมิติใหม่เป็นความสุขที่เกิดขึ้นเป็นองค์รวม ซึ่งมีสาระสำคัญว่า ความสุขเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ได้เห็นอย่างประจักษ์ชัดว่ามนุษย์ สรรพสิ่งทั้งหลาย และธรรมชาติมีการดำรงอยู่ในลักษณะเชื่อมโยงกันเป็นสายใยแห่งความสัมพันธ์โดยตลอด เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นกับส่วนใดส่วนหนึ่ง ย่อมจะส่งผลกระทบต่อส่วน

อื่นๆ ในระบบทั้งหมด ความสุข ความทุกข์ที่เกิดขึ้นในส่วนบุคคลจึงเป็นทั้งความสุข ความทุกข์ของสังคม รวมทั้งความสุข ความทุกข์ของชาติ และมนุษยชาติในขณะเดียวกัน การสร้างความสุขในมิติองค์รวมจึงต้องอาศัยความเข้าใจเรื่องของชีวิต คุณภาพของชีวิต สังคมและธรรมชาติ ความสามารถในการใช้ยุทธวิธีเพื่อ แก้ความทุกข์ สร้างความสุข ในส่วนของบุคคล การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น รวมทั้งการสร้างสันติภาพในส่วนของสังคมไปพร้อมๆ กัน (<http://www.ssru.ac.th>) เช่นเดียวกับผู้อยู่อาศัยในชุมชนนครนคร วิถี 5 จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีบ้านพักอาศัยทั้งหมด จำนวน 476 ครัวเรือน มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 1,500 คน ดังนั้นการอยู่ร่วมกันของบุคคลในชุมชนอย่างมีความสุขจึงเป็นสิ่งที่ปรารถนาของทุกคน อย่างไรก็ตามความแตกต่างของบุคคลและครอบครัวที่อาศัยภายใน ชุมชน สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตในชุมชนนครนคร วิถี 5 จากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้อยู่อาศัยในแต่ละโซนภายในชุมชน จำนวน 30 คน พบว่าเมื่อประชากรในชุมชนทยอยเพิ่มมากขึ้น ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมก็เริ่มเกิดขึ้น ส่งผลให้ความสุขของการอยู่ร่วมกันในชุมชนลดลง ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้จัดการหมู่บ้านจัดสรร โครงการชุมชนนครนคร วิถี 5 ได้เล็งเห็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต จึงต้องการศึกษา / ลักษณะของความสุขของผู้อยู่อาศัยในชุมชนนครนคร วิถี 5 และค้นหาวิธีการสร้างความสุขให้แก่ผู้อยู่อาศัยในชุมชนแห่งนี้

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของความสุขและปัจจัยที่ทำให้เกิดความสุขตามที่สมาชิกชุมชนนครนคร วิถี 5 ต้องการ
2. เพื่อค้นหาวิธีการและสร้างยุทธวิธีการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของสมาชิกชุมชนนครนคร วิถี 5

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยค้นหาลักษณะของความสุขที่ชุมชนต้องการและสร้างยุทธวิธีการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของชุมชนนครนคร วิถี 5 โซนที่ 1 ที่มีทั้งหมด 79 ครัวเรือน มีประชากรจำนวน 249 คน อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตามลักษณะพื้นฐานของชุมชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีประชากรจำนวน 249 คน ในโซนที่ 1 และเลือกกลุ่มตัวอย่างจากตัวแทนครัวเรือนประชากรในโซนที่ 1 ครัวเรือนละ 1 คน จำนวนทั้งสิ้น 79 คน (โซนที่ 1 มี 79 ครัวเรือน) เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยคัดเลือกบุคคลที่บรรลุนิติภาวะและมีการอยู่อาศัยในหมู่บ้านเป็นหลัก

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความสุขในการอยู่อาศัยร่วมกันของสมาชิกในชุมชนฉัตรณรงค์ วิลล่า 5 หมายถึง ความพึงพอใจของสมาชิกในชุมชนฉัตรณรงค์ วิลล่า 5 ต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม

1. ความพึงพอใจด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่

ความสะอาด หมายถึง การไม่มีขยะในพื้นที่สาธารณะ การเก็บขยะใส่ถังอย่างมีคิขิตของทุกบ้าน

ความเป็นระเบียบ หมายถึง การไม่วางสิ่งของกีดขวางทางเท้าหน้าบ้านและทางสัญจรสาธารณะ การจอดรถไม่กีดขวางทางเข้าออกของบ้านอื่น รวมถึงการจอดรถตามช่องทางที่กำหนดไว้ในพื้นที่จอดรถของส่วนรวม

ความรู้สึกปลอดภัย หมายถึง ความไม่มีอันตราย หรือการไม่เกิดอุบัติเหตุ ในการใช้รถใช้ถนนในชุมชน การมีป้ายเตือนในจุดเสี่ยงที่อาจเกิดอันตรายจากยานพาหนะ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2. ความพึงพอใจในด้านสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม ได้แก่

สำนึกสาธารณะ หมายถึง ความคิดในการอยู่ร่วมกันโดยมุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม โดยวัดจากการแสดงออกในเรื่องการให้ความร่วมมือในการดำเนินการให้ชุมชนเกิดความสะอาด ความเป็นระเบียบและความปลอดภัย

สัมพันธภาพที่ดี หมายถึง ความรู้สึกเป็นมิตรต่อกันในระหว่างเพื่อนบ้าน วัดได้จากการพูดคุยกันฉันท์มิตร ความไว้วางใจเพื่อนบ้าน ความช่วยเหลือกันและกัน ความเอื้อเฟื้อ ความร่วมมือในการทำกิจกรรมส่วนรวม

โซน หมายถึง การจัดแบ่งกลุ่มของบ้านพักอาศัยภายในชุมชนฉัตรณรงค์วิลล่า 5 โดยแบ่งส่วนของชุมชน ออกเป็น 4 โซน ดังนี้

โซนที่ 1 บ้านเลขที่ 1-44 ,218-252 = 79 ครัวเรือน มีประชากร จำนวน 249 คน

โซนที่ 2 บ้านเลขที่ 45-104 ,253-329 = 137 ครัวเรือน มีประชากร จำนวน 431 คน

โซนที่ 3 บ้านเลขที่ 105-164 ,330-399 = 130 ครัวเรือน มีประชากร จำนวน 410 คน

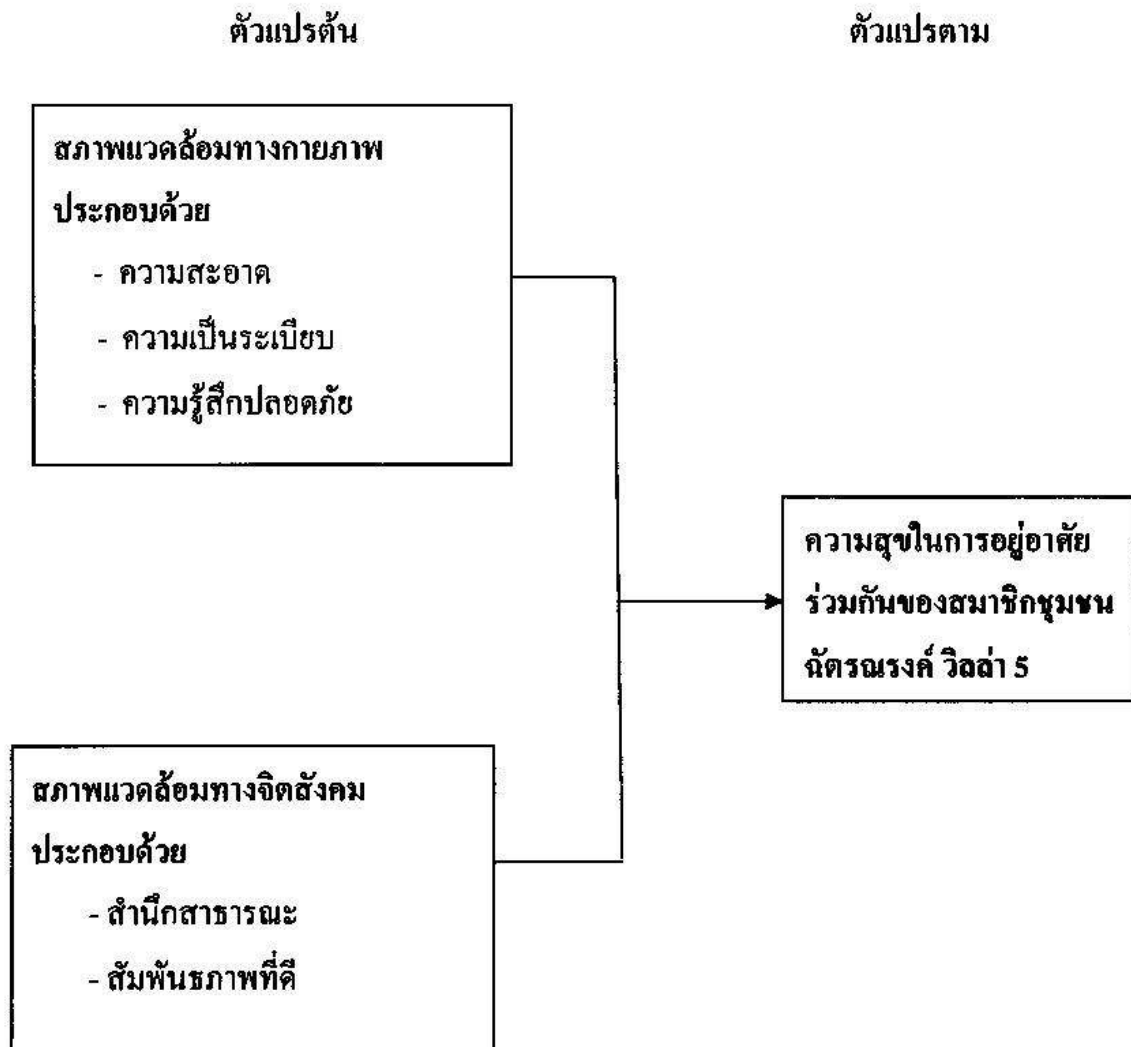
โซนที่ 4 บ้านเลขที่ 165-217 ,400-476 = 130 ครัวเรือน มีประชากร จำนวน 410 คน

สมมติฐานการวิจัย

สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมของบุคคลที่อยู่อาศัยในชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความสุขให้แก่ผู้อยู่อาศัยในชุมชนนครนคร 5

กรอบความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาปัญหา ผู้อยู่อาศัยในชุมชน พบว่าปัญหาทุกขรื้อนของชุมชน เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในชุมชน ด้านกายภาพซึ่ง ได้แก่ พื้นที่ส่วนกลางและบริเวณหน้าบ้านมีขยะและความสกปรก ไม่มีการจัดระเบียบในการใช้พื้นที่ส่วนกลางสำหรับจอดรถ ความไม่ปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนร่วมกันภายในชุมชน ส่วนสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม คนในชุมชนขาดความสามัคคีมีการทะเลาะกัน ไม่ให้ความร่วมมือความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมส่วนรวม ไม่มีตัวแทนชุมชนในการรับฟังปัญหาเพื่อนำมาแก้ไขร่วมกัน ทำให้ผู้อยู่อาศัยเกิดความเครียด ไม่มีความสุข ขาดระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกัน ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาตัวแทนชุมชนที่จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการรับฟังปัญหาและนำมาหารือร่วมกันกำหนดแนวทางวิธีการแก้ไขเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม ในการอยู่ร่วมกันเพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีความสุข จากนั้นผู้วิจัยได้สร้างกรอบความคิดในการวิจัยนี้ โดยกำหนดให้สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม เป็นตัวแปรต้น ความสุขในการอยู่อาศัยร่วมกันเป็นตัวแปรตาม ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นำไปเป็นแนวทางในการสร้างความสุขในการอยู่อาศัยร่วมกันของชุมชนอื่นต่อไป
2. ทำให้เกิดความสุขของสังคมโดยรวมภายในชุมชน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาผลของยุทธวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันของชุมชน ถัดตรงควิลล่า 5 เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้า เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างกรอบความคิดและ สมมติฐานการศึกษา โดยนำเสนอเรียงตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความสุข
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทผู้นำ
4. แนวคิดและทฤษฎีความต้องการขั้นพื้นฐาน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความสุข

ริชาร์ด เลยาร์ด (Richard Layard : 2000 อ้างถึงใน รักดี โชติจินดาและเจริญเกียรติ วนสุขถาวร 2550) ได้กล่าวไว้ว่า วิชาจิตวิทยาสมัยใหม่ มีความเข้าใจในความสุขมากขึ้นว่ามาจาก ปัจจัยหลายอย่างทั้งจากภายนอกและภายในตัวบุคคล ในขณะที่วิชาเศรษฐศาสตร์อธิบายสถานการณ์ ที่บุคคลมีความต้องการคงที่ สังคมมีทรัพยากรจำกัด กลไกตลาดมีความสมบูรณ์ ซึ่งในสถานการณ์ นั้นความสุขที่วัดด้วยรายได้ประชาชาติ และพฤติกรรมแสวงหาความสุขของบุคคลสามารถ นำไปสู่ความสุขสูงสุดของสังคมได้ด้วยกลไกตลาด แต่ในความเป็นจริงความสุขของคนนั้นมีปัจจัย มากกว่าเงินและความมีเสรีภาพ ดังนั้น ปัจจัยที่สำคัญอื่นๆ ที่ต้องคำนึงถึงได้แก่

1. ความต้องการของคนไม่คงที่ เนื่องจากคนมักเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น นอกจากนั้น ความต้องการของคนยังเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยต่างๆ เช่น การศึกษาและโฆษณา เป็นต้น
2. คนต้องการความมั่นคง ในงาน ในครอบครัว และในสภาพแวดล้อมของสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้อยู่นอกเหนือความควบคุมของตนเองเพียงคนเดียว
3. คนต้องการที่จะสามารถไว้ใจผู้อื่น ซึ่งในสังคมปัจจุบันมีน้อยลงเนื่องจากการเคลื่อนย้าย ถิ่นฐานมีมากขึ้น

นอกจากนั้นยังมีความจริง 12 ข้อของความสุข ได้แก่

1. ความสุขเป็นประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมและสามารถวัดได้ ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสอบถาม การวัดกระแสคลื่นไฟฟ้าในสมอง เป็นต้น นอกจากนั้นความสุขคือสิ่งที่ผูกผันโดยตรงกับความทุกข์เมื่อความสุขมากขึ้นความทุกข์ลดลง

2. การแสวงหาความสุขเป็นธรรมชาติของคน โดยคนจะหาวิธีสร้างความสุขโดยเปรียบเทียบต้นทุนและผลที่จะได้รับจากวิธีต่างๆ

3. สังคมที่ดีที่สุดคือสังคมที่มีความสุขมากที่สุด ดังนั้นนโยบายสาธารณะควรมีเป้าหมายเพื่อสร้างความสุขและลดความทุกข์ให้มากที่สุด

4. สังคมจะไม่มีความสุขเพิ่มขึ้นยกเว้นคนในสังคมมีเป้าหมายร่วมกันว่าต้องการให้สังคมมีความสุขเพิ่มขึ้น เนื่องจากความสุขของคนขึ้นกับพฤติกรรมของผู้อื่นๆ ถ้าทุกคนยอมรับเป้าหมายของความสุขในสังคม จึงจะสามารถร่วมกันจัดระบบของสังคม ให้เกิดประโยชน์สาธารณะ (common good) ขึ้นได้

5. คนเป็นสัตว์สังคม การมีเพื่อน มีครอบครัว มีงานทำ เป็นความสุขที่นอกเหนือจากเรื่องเงิน ดังนั้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไม่ใช่เป็นเพียงกระบวนการสู่เป้าหมายแต่เป็นสิ่งที่สร้างความสุข ให้คนด้วย

6. คนต้องการไว้ใจผู้อื่น ความสุขของสังคมโดยเปรียบเทียบระหว่างสังคมต่างๆ สามารถวัดได้โดยเครื่องชี้ 6 ตัว ได้แก่ 1) สัดส่วนประชากรที่เห็นว่าสามารถไว้ใจคนอื่นในสังคมได้ 2) สัดส่วนประชากรที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม/องค์กรต่างๆที่รวมตัวกัน 3) อัตราการหย่าร้าง 4) อัตราการว่างงาน 5) คุณภาพของรัฐบาล 6) ความเชื่อถือในศาสนา นโยบายที่สามารถส่งเสริมความไว้ใจให้เกิดขึ้นในสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก นโยบายดังกล่าวได้แก่ การให้การศึกษา ด้านจริยธรรม การสร้างครอบครัว ชุมชน และที่ทำงานที่อบอุ่นมั่นคง นอกจากนั้น ต้องคำนึงถึงผลดีและผลเสียของการปรับสภาพการทำงานให้มีความยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลง (flexibility and change) เทียบกับความคงที่และแน่นอน (inflexibility and predictability) ให้ดี โดยเฉพาะการนำมาใช้กับภาครัฐ เนื่องจากคนจะมีความสุขและความภูมิใจในงานของตนรวมทั้งการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการทำงาน (satisfaction of professional norm) การตั้งเป้าหมายและดึงดูดใจให้ทำงานโดย pay for performance อาจทำให้แรงจูงใจเดิมลดลงและอาจไม่ใช่วิธีที่ดีที่สุดของการเพิ่มปฏิรูปภาครัฐ

7. คนมีความยึดติดกับสถานภาพปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ต้องคำนึงว่าคนมีความทุกข์กับสิ่งที่สูญเสียไปมากกว่าดีใจกับสิ่งที่ได้มาใหม่ นอกจากนั้น คนชอบสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคย ดังนั้น การเคลื่อนย้ายแรงงานและถิ่นฐานอาจทำให้ประสิทธิภาพของประเทศมากขึ้นแต่คนมีความสุข

น้อยลง เพราะข้อเท็จจริงที่ว่าความปลอดภัยในสังคมและสุขภาพจิตจะด้อยลงในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงสูง

8. คนใส่ใจกับสถานะทางสังคมอย่างยิ่ง คนมีธรรมชาติที่ต้องการจะดีกว่าคนอื่น นี่คือสาเหตุสำคัญที่ทำให้สังคมไม่ได้มีความสุขเพิ่มขึ้นถึงแม้จะมีความก้าวหน้าในการพัฒนาไปมาก เมื่อมีคนรู้สึกดีขึ้น จะมีคนอื่นที่รู้สึกแย่ลงโดยเปรียบเทียบ การที่คนทำงานเพิ่มขึ้นมีรายได้เพิ่มขึ้นก็ทำให้คนอื่นมีความทุกข์มากขึ้น

9. คนมีการปรับตัวกับสิ่งใหม่อยู่เสมอ เมื่อได้สิ่งที่ดีขึ้นแล้วระยะหนึ่งก็จะรู้สึกเคยชิน ดังนั้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจึงไม่ทำให้คนรู้สึกมีความสุขยาวนาน รายได้ในปีต่อไปจะต้องเพิ่มขึ้นมากกว่าที่เคยได้รับคนจึงจะรู้สึกมีความสุข คนจึงเสพติดการหาเงินเช่นเดียวกับเสพติดบุหรี่ ภาษีเป็นเครื่องมือที่สามารถลดพฤติกรรมทำงานหนักจนเกินไปที่เป็นผลเสียระยะยาวต่อความสุขของบุคคลลงได้

10. คนยิ่งรวยยิ่งมีความสุขกับเงินน้อยลง เงินจำนวนเท่ากันจะสร้างความสุขให้กับคนจนได้มากกว่าคนรวย ดังนั้นนโยบายลดช่องว่างของรายได้ระหว่างชนชั้นในสังคม และระหว่างประเทศ ร่ำรวยกับประเทศยากจน จะช่วยเพิ่มความสุขของสังคมโดยรวม

11. ความสุขขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในของบุคคลมากกว่าปัจจัยภายนอก ระบบการศึกษาควรมุ่งเพิ่มปัจจัยบวกภายในตัวคน และการฝึกจิต เช่น การนั่งสมาธิ เป็นต้น จะช่วยให้คนสามารถต่อต้านความทุกข์และเพิ่มความสุขได้

12. นโยบายสาธารณะมีผลต่อการลดความทุกข์ได้ง่ายกว่าการสร้างความสุข เนื่องจากความทุกข์และการขจัดทุกข์มันเห็นได้ง่ายกว่า นโยบายสาธารณะจึงควรมุ่งไปที่กลุ่มคนที่มีความทุกข์ในสังคม

นอกจากนั้น ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2549) ได้กล่าวว่า ภาวะที่เป็นสุขประกอบไปด้วยความเป็นสุข 4 อย่าง คือ 1. ความเป็นสุขทางกาย 2. ความเป็นสุขทางใจ 3. ความเป็นสุขทางจิตวิญญาณ หรือจิตปัญญา แสดงความสุขที่ลึกลงไปในจิตสำนึกในการเข้าถึงคุณธรรม สัจธรรม ความดี ความงามต่าง ๆ 4. ความเป็นสุขทางสังคม หมายถึงความเป็นสุขในการอยู่ร่วมกัน หรืออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข หากหยาบความหมายของความสุข 4 อย่างมาเป็นดัชนีชี้วัดในเรื่องความสุขมวลรวมของชาติ ก็สามารทำได้ เป็นการจับจุดสำคัญๆมาวัด การใช้ดัชนีชี้วัดไม่ได้แปลว่าความสำคัญของความสุข อยู่ที่ตัวชี้วัด แต่ความสำคัญอยู่ที่การทำให้เกิดความคิด การกระทำ และความสัมพันธ์ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เช่น อาจจะมีการส่งเสริมในเรื่องของการสร้างตัวชี้วัดความสุขในชุมชน แทนที่ชาวบ้านจะมานั่งวัดรายได้ประชาชาติ ก็หันมาวัดในเรื่องของความสุขแทน เปลี่ยนวิถีคิดของชาวบ้านให้ค้นหาว่าความสุขหมายถึงอะไร ความสุขจะต้องมาจากความดี การอยู่ร่วมกัน

มาจากการมีอาชีพ มีปัจจัยสี่ ขณะเดียวกันจะต้องมีสัมพันธภาพที่ดี มีวัฒนธรรมที่ดี มีสิ่งแวดล้อมที่ดี และเมื่อ คิดแล้วก็ต้องพยายามทำให้ได้ตามนั้น การที่ชุมชนปรับความคิด คิดถึงความสุข คิดถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความสุข แล้วก็พยายามทำให้เกิดปัจจัยเหล่านั้นเพื่อนำไปสู่ความสุข ถือเป็นเรื่องสำคัญมาก เป็นการใช้ตัวชี้วัดมาปรับความคิดของชาวบ้าน ปรับการกระทำ ปรับวิถีของคนที่อยู่ร่วมกันให้มีสัมพันธภาพที่ดี ต่อกัน เพราะฉะนั้นตัววัดจึงเป็นเสมือนยุทธศาสตร์ที่ทำให้เกิดผลที่ดี เช่นเดียวกับ วัดเรื่องรายได้ ก็จะทำให้คนไปพะวงกับรายได้ คิดแต่จะสร้างรายได้ แล้วก็เลยนำไปสู่การเบียดเบียน การเอาเปรียบ การแย่งชิงประโยชน์ การสะสม การกอบโกย ฉะนั้นเครื่องวัดไม่ได้สำคัญที่ความสมบูรณ์ของตัววัด แต่สำคัญที่ผลกระทบต่อวิถีคิด วิถีทำ วิถีอยู่ร่วมกันของคนมากกว่า

นวนลน้อย ศรีรัตน์(2548) คอลัมน์ ดุลยพินิจ หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันอังคารที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2548 หน้า 6 ว่า Blanchflower และ Oswald ใช้ข้อมูลการสำรวจของ International Social Survey Programmer (ISSP) ซึ่งจัดทำข้อมูลในปี 2002 โดยสำรวจประเทศจำนวน 35 ประเทศ ด้วยจำนวนตัวอย่างรวมแล้วประมาณ 50,000 ตัวอย่าง มีคำถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบที่สำคัญประมาณ 5 เรื่องด้วยกันคือ

1. ให้ประเมินว่าระดับความสุขของตนเองโดยทั่วไปอยู่ตรงไหน คะแนนอยู่ในช่วง 1-7
2. ให้ประเมินว่าระดับความพึงพอใจต่อชีวิตครอบครัวเป็นอย่างไร คะแนนอยู่ในช่วง 1-7
3. ให้ประเมินว่าระดับความพึงพอใจในงานที่ทำเป็นอย่างไร คะแนนอยู่ในช่วง 1-7
4. ให้ประเมินว่าระดับความเครียดของงานอยู่ที่ระดับไหน คะแนนอยู่ในช่วง 1-5
5. ให้ประเมินว่าระดับความเหนื่อยจากการทำงานในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

คะแนนอยู่ในช่วง 1-4

ผู้ศึกษาทั้ง 2 ท่านสมมุติว่า ถ้าให้ดัชนีทั้ง 5 ข้อ เป็นดัชนีที่ชี้วัดถึงความสุข เขาพบว่า ออสเตรเลียเกือบจะอยู่อันดับสุดท้ายในเรื่องความพึงพอใจต่องาน ส่วนดัชนีระดับความสุขโดยทั่วไป อยู่ระดับตรงกลาง ทั้ง 2 ท่านได้แสดงให้เห็นว่าการศึกษารองความความสุขของมนุษย์นั้นจะต้องมีการศึกษาเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านสังคม ทั้งนี้ เพราะปัจจัยทางสังคมไม่ได้มาพร้อมกับป้ายราคา การศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องนี้น่าจะช่วยให้รัฐบาลในประเทศต่างๆสามารถดำเนินนโยบายที่สอดคล้องกับการสร้างความสุขของคนในสังคมได้ ข้อสรุปเหล่านี้สอดคล้องกับงานของ Layard ซึ่งได้ชี้ไว้โดยอาศัยงานศึกษาทางด้านจิตวิทยาสมัยใหม่ ที่กล่าวว่าความสุขของคนมาจากปัจจัยที่มีมากกว่าตัวเงิน เช่นคนเป็นสัตว์สังคม ที่ต้องการมีเพื่อน มีครอบครัว มีการทำงาน ดังนั้นปฏิสัมพันธ์ต่อเรื่องราวเหล่านี้จะส่งผลต่อระดับความสุขของคนในสังคม มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยทางสังคมเหล่านี้ กล่าวคือปัจจัยทางสังคมเหล่านี้จะสามารถวัดได้โดยต้องพึ่งการประเมินของแต่ละบุคคลหรืออัตวิสัยของผู้นั้น ปัจจัยเหล่านี้จึงมีลักษณะที่ไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอด และ

อาจจะมีความแตกต่างกันในแต่ละสังคมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของแต่ละสังคมด้วย แต่ก็ยังคงลักษณะบางประการที่มีลักษณะร่วมกันในแต่ละประเทศและค่อนข้างคงที่ เช่น คนต้องการความมั่นคง ในงาน ในครอบครัว และในสภาพแวดล้อมทางสังคม และต้องการอยู่อาศัยในสภาพสังคมที่สามารถไว้วางใจผู้อื่นได้ ดังนั้น นโยบายบางประการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งเหล่านี้แม้ว่าจะมีส่วนในการเพิ่มตัวเลขอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ แต่ไม่ได้หมายความว่า จะเพิ่มความสุขให้กับคนในสังคมได้ การศึกษาเรื่องความสุขจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการติดตาม สอบถาม และพยายามสร้างดัชนีความสุขเหล่านี้ขึ้นมา เพื่อใช้เป็นรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และรวมถึงใช้เป็นฐานข้อมูลในการประเมินสิ่งที่เราเรียกว่า ดัชนีทางสังคม เพราะในปัจจุบันมักจะมีแนวโน้มในการประเมินสิ่งต่างๆ โดยดูจากผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเป็นหลักเพราะเอาเข้าจริงๆ หลายๆ โครงการที่คิดว่าให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูง อาจจะสร้างต้นทุนทางสังคมในระดับสูงก็ได้ จึงทำให้ความสุขของคนในสังคมคิดลบไปโดยปริยาย นอกจากนี้ ดร.ธนวรรธน์ พลวิชัย ผู้อำนวยการศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มาจาก (หนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ วันที่ : 2006-07-17) ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “ดัชนีความสุข” คือตัวที่จะเป็นเครื่องชี้วัดความพึงพอใจในชีวิตปัจจุบันของประชาชน “ความสุขที่แท้จริงของประชาชนนั้น ไม่สามารถใช้จ่ายได้ หรือใช้เศรษฐกิจเป็นตัวชี้วัดได้ เพราะคนเรามีนิยามความสุขที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งการสำรวจดัชนีความสุขของประชาชนก็เพื่อให้ทราบว่า ในช่วงเวลานั้น ๆ ความสุขของคนคืออะไร คนมีความสุขเพราะอะไร อะไรที่เป็นที่มาของความสุข”

พระมหาสมปอง ตาลปุตโต มาจาก(หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ วันที่ : 2551-06-7)กล่าวว่า” ความสุขอยู่ที่ว่าเรามีปัญหาและเราแก้ได้ ไม่ใช่เพราะไม่มีปัญหาเลย ซึ่งเมื่อเราแก้ได้ก็มีสุข ทุกแห่งมีปัญหา แต่เราแก้ได้ก็มีสุข ทุกแห่งมีปัญหา แต่เราต้องจัดการได้”

จากแนวคิดเกี่ยวกับความสุข ผู้วิจัยเห็นว่า สังคมที่มีความสุขนั้นคนในสังคมหรือชุมชนต้องมีเป้าหมายร่วมกันในการสร้างความสุขด้วยการอยู่ร่วมกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีความร่วมมือในการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาโดยมุ่งเน้นที่ประโยชน์สุขส่วนรวม

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัจจุบันแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ถูกนำไปใช้ในเรื่องต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นความหมายของการมีส่วนร่วม จึงถูกกำหนดและให้คำจำกัดความแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) ได้เสนอความหมายและหลักการสำคัญเรื่อง นโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำสนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิและองค์การอาสาสมัคร รูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และนโยบายของการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ อาทิเช่น

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหาสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ไขปัญหา สนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และของหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2539) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เป็นเป้าหมายของการพัฒนา เข้าร่วมโครงการของการพัฒนา ด้านต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มโครงการดำเนินการและการประเมินจนเสร็จสิ้นโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ทั้งเรื่องที่ทำอยู่และการทำงานร่วมกัน ซึ่งถ้าหากสมประสงค์แล้วก็จะทำให้เกิดการพัฒนาได้

ทองศักดิ์ กุ่มไชนะ และคณะ (2534) ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมติดตามผล เป็นกระบวนการที่กลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและใช้โอกาสที่ได้รับ แสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดแก้ไขปัญหาคความต้องการ ของตน โดยรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

2.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปริศนา โกลละสุต (2534) ได้ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. จะช่วยให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน
2. ประชาชนจะมีความรู้สึกผูกพัน และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของมากยิ่งขึ้น
3. การดำเนินการจะราบรื่นได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น
4. จะช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนมากขึ้น
5. โครงการจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น และการระดมทรัพยากร เพื่อการดำเนินโครงการมากขึ้น

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในความคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชน การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหานั้นและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นนั้น และผู้ทำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาการพัฒนาชุมชนพื้นฐานว่า มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง การให้ประชาชนคิดริเริ่มในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวคิดทางยุทธศาสตร์ของหลักการพัฒนาชุมชนที่จะนำประชาชนให้บังเกิดความศรัทธาในตัวเองเชื่อมั่นในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาต่างๆ ในชุมชน

2.3 มิติในการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวคิดของปรัชญา เวสารัชช (2528) เสนอการมีส่วนร่วมไว้ 5 มิติ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการประจันหน้า โดยถือว่าการมีส่วนร่วมสะท้อนลักษณะการแจกแจง แบ่งสรรอำนาจการตัดสินใจที่ผิดไปจากเดิม ซึ่งอาจมองได้ว่าเป็นการประจันหน้าระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มสังคม กลุ่มชนชั้นต่าง ๆ เป็นการปะทะกัน (Confrontation) ระหว่างผลประโยชน์ของคนในเมือง หรือเป็นการเผชิญหน้าระหว่างสมาชิกองค์การอาสาสมัคร กับหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมั่นคงแล้วและไม่ยอมเปลี่ยนแปลง ซึ่งโดยทั่วไปหมายถึงหน่วยงานราชการ การมองการมีส่วนร่วมในมิติของการประจันหน้าเช่นนี้ จะให้เกิดความสนใจลักษณะการเปลี่ยนแปลงสถาบันซึ่งนำไปสู่การ

ต่อต้านการมีส่วนร่วมโดยองค์การเก่า แสดงการเปลี่ยนหรือปรับโครงสร้างทางอำนาจ รวมทั้งช่วยให้สนใจประเมินผลได้ผลเสียที่เกิดจากการประจันหน้า (ซึ่งขึ้นกับทัศนคติของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง)

2. การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของกลุ่มและขบวนการในการเข้าร่วม มิตินี้พิจารณาการมีส่วนร่วมจากการวิเคราะห์โครงสร้าง วิธีดำเนินการ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของกลุ่มและขบวนการที่เกี่ยวข้องในการเข้าร่วม โดยเน้นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดพลังเช่น โครงสร้างและการจัดรูปองค์การภายในกลุ่มหรือภายในขบวนการ องค์การที่มีประสิทธิภาพจะเปลี่ยนแปลงคนแต่ละคนที่ปราศจากอำนาจ ให้เป็นพลังสังคมและเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในขั้นตอนการประจันหน้าอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญจากมิติของกลุ่ม คือรูปแบบและลักษณะของภาวะผู้นำรวมทั้ง สัมพันธภาพระหว่าง “ผู้นำ” กับ “ผู้ตาม” ในขบวนการ มิติเกี่ยวกับกลุ่มและขบวนการนี้ยังให้ความสนใจขอบข่ายของการร่วมเป็นพันธมิตรระหว่าง กลุ่มหรือขบวนการต่างๆ ซึ่งอาจมีผลต่อเนื่องถึงการประสานขบวนการต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อปกป้อง และเผยแพร่ผลประโยชน์ของกลุ่มและขบวนการที่เข้าร่วม

3. การมีส่วนร่วมเป็นประสบการณ์เฉพาะบุคคล ตามนิยามทั่วไป การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของพฤติกรรมกลุ่ม แต่ขณะเดียวกันการตัดสินใจเข้าร่วมกับกลุ่มเป็นการตัดสินใจเฉพาะบุคคล ซึ่งผู้สนใจอาจศึกษาได้จากประสบการณ์ในชีวิตของแต่ละคน ในแง่นี้อาจจะกล่าวถึง การทำความเข้าใจการมีส่วนร่วมจากการศึกษาประวัติส่วนตัว และการทำความเข้าใจแนวคิดสำคัญบางอย่าง เช่น “การตัดสินใจ” “ความสำนึกในชนชั้น” “การจงใจ” และ “ความรู้สึกแปลกแยก” ทั้งนี้เพราะแนวคิดดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคลด้วย

4. การมีส่วนร่วมเป็นโครงการ ในหน่วยงานราชการและองค์การระหว่างประเทศ การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึงโครงการซึ่งถูกกำหนด เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเฉพาะด้าน นักวิจัยที่สนใจมิตินี้อาจศึกษาระบบการจงใจซึ่งทำให้ข้าราชการ นักปฏิบัติภาคสนาม หรือ ผู้นำโครงการมีส่วนร่วมดำเนินการ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับเป้า หมายถึงในโครงการรวมทั้งศึกษาระดับการมีส่วนร่วมซึ่งมักขึ้นกับลักษณะโครงการ การพิจารณาการมีส่วนร่วมจากมิติโครงการนี้อาศัยข้อสมมติที่ว่า ถึงแม้โครงการจะถูกกำหนดขึ้นจากแหล่งใดก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดจากเบื้องบนแต่ก็เชื่อว่าถ้ากลุ่มเป้าหมาย มีส่วนร่วมแล้ว โครงการจะเกิดผล และการเข้าร่วมของกลุ่มเป้าหมายย่อมเกิดขึ้นได้ ถ้าใช้วิธีการเข้า ถึงปัญหาที่ถูกต้อง

5. การมีส่วนร่วมเป็นนโยบาย เราอาจมองประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นเรื่องเดียวกันกับประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันแทบไม่มีรัฐบาลใดกล้าคัดค้านหลักการมีส่วนร่วมเป็นแกนกลางของนโยบายรัฐบาล แต่ในทางปฏิบัติผู้นำหรือผู้ปฏิบัติอาจมิได้ดำเนินการให้

เป็นไปตามนโยบาย ทั้งนี้ด้วยเหตุผลจากความกลัวหรือความไม่เชื่อว่าจะเกิดผล แต่มีบางรัฐบาลพยายามระดมความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของมวลชนให้สนับสนุนรัฐบาล จึงเน้นการมีส่วนร่วมในนโยบายของรัฐ

2.4 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

โคเฮน และ อัฟฮอฟ(Cohen and Uphoff,1977)อ้างถึงในประภาพร ศรีสถิตธรรม,2543) ได้สร้างกรอบพื้นฐานการอธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-making) ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ

- 1.1 การริเริ่มตัดสินใจ
- 1.2 ดำเนินการตัดสินใจ
- 1.3 ตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบไปด้วย

- 2.1 การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร
- 2.2 การเข้าร่วมในการบริหาร
- 2.3 การประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์(Benefits) ไม่ว่าจะเป็น

- 3.1 ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ
- 3.2 ผลประโยชน์ทางด้านสังคม
- 3.3 ผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดและการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วม ในขั้นตัดสินใจว่ามีความสำคัญมาก การตัดสินใจจะมีผลต่อการปฏิบัติการและจากการปฏิบัติการจึงมีผลต่อไปยังการรับผลประโยชน์และการประเมินผลในขณะเดียวกันการตัดสินใจ จะมีผลโดยตรงต่อการรับผลประโยชน์ และการประเมินด้วย

เจมส์ คีค ปีนทอง (2525) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาชุมชนเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าชาวบ้านยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้วยตัวเอง กิจกรรมต่างๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์ และในอีกแง่หนึ่ง ประชาชนเป็นผู้อยู่กับปัญหาอย่างอมเป็นผู้ที่รู้ปัญหาดีที่สุด

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม การดำเนินการวางแผนเป็นขั้นตอนที่ขาดไม่ได้ หากประชาชนไม่ได้เข้าร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม ประชาชนก็จะไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้เอง

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ในส่วนนี้หมายถึง การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสามารถของประชาชนแต่ละคนนั่นเอง โดยที่ใครมีทุนก็สามารถช่วยเหลือด้านเงินทุน หากใครไม่มีเงินทุนก็สามารถช่วยในด้านแรงงานได้

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้าย หากประชาชนมีส่วนร่วมก็จะทราบข้อดีข้อเสียของตนเองได้

2.5 ชุมชน กับ การมีส่วนร่วม

สุชาติ อัครพิสุทธิ (2548) กล่าวว่า ชุมชนในยุคปัจจุบัน ไม่ใช่ชุมชนตามความเข้าใจเดิมอีกต่อไป กล่าวคือไม่แต่เป็นชุมชนที่มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และอยู่ภายใต้วัฒนธรรมชุดเดียวกันเท่านั้น อีกทั้งไม่ใช่ชุมชนในความหมายที่เป็นหน่วยการปกครองของรัฐ หากแต่เป็นชุมชนแบบใหม่ที่อาจเรียกว่า "ชุมชนโดยเจตนา" หรือ Intentional Community อันหมายถึง ผู้คนจำนวนหนึ่งที่อาจอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือต่างพื้นที่ มารวมกลุ่มกันภายใต้เจตนาที่จะดำเนินกิจกรรมหรือภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน มีความสัมพันธ์กันในระยะเวลาที่ต่อเนื่อง หากเรามองชุมชนในความหมายใหม่ดังกล่าวนี้ ก็จะพบว่า กลุ่ม-สมาคมผู้ปกครอง หรือกลุ่มผู้รู้ท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายที่โรงเรียนเชื่อมโยงถึง ก็เป็น "ชุมชน" อย่างหนึ่งนั่นเอง ชุมชนในกระแสโลกาภิวัตน์จึงอาจจำแนกลักษณะได้ดังนี้

1. ชุมชนชนบท : มีวัฒนธรรมเดิมระบบเครือญาติ ทำการเกษตรพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ
2. ชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท : มีวัฒนธรรมผสม ทำการเกษตรรายย่อย ขายแรงงาน และธุรกิจรายย่อยพึ่งเมืองพึ่งธรรมชาติ มีทั้งเครือญาติและกลุ่มความสัมพันธ์ใหม่
3. ชุมชนเมือง : มีวัฒนธรรมใหม่ รับจ้างหรือทำธุรกิจ พึ่งพาตลาด กลุ่มความสัมพันธ์ใหม่
4. ชุมชนโดยเจตนา : มีหลากหลาย มีความสัมพันธ์แนวราบ ทำกิจกรรม / ภารกิจร่วมกัน เป็นกลุ่มความสัมพันธ์ใหม่ในระยะเวลาหนึ่ง

สำหรับ"การมีส่วนร่วม" เมื่อพิจารณาอย่างรอบด้าน เราจะพบว่ามีความหมายที่แตกต่างอย่างมากกับ"ความร่วมมือ " แต่คนมักสับสนและจัดวางเส้นแบ่งในทางปฏิบัติได้ยาก เพราะ ความร่วมมือ (Cooperation) นั้นหมายถึง การที่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็น "เจ้าของหรือเจ้าภาพ" งานหรือกิจกรรมนั้น ๆ แล้วขอให้ฝ่ายอื่นๆเข้าร่วม เช่น ขอความร่วมมือด้านทรัพย์สิน สิ่งของแรงงานหรือเวลาในการทำกิจกรรม ฯลฯ มีลักษณะเกิดขึ้นเป็นครั้ง ๆ ไปไม่มุ่งความต่อเนื่องและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้าร่วม แต่มุ่งจะให้กิจกรรมหรืองานนั้นเสร็จตามความต้องการของฝ่ายเจ้าของงาน เช่น

โรงเรียนต้องการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ดี ผู้บริหารก็เชิญผู้ปกครองประชุมเพื่อขอความร่วมมือ โดยแจ้งให้ทราบว่า ส่วนของผู้ปกครองจะทำอะไรได้บ้างเพื่อไปสู่ผลลัพธ์ดังกล่าว ความสัมพันธ์แบบนี้ ไม่ได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วม หากแต่เป็นเพียงความร่วมมือเท่านั้น แต่ การมีส่วนร่วม (Participation) คือ การที่องค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งครู ผู้เรียน ผู้บริหารการศึกษา ผู้นำชุมชน หรือสมาชิกชุมชน มาร่วมกัน ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยในการดำเนินการนั้นมีลักษณะของกระบวนการ (Process) มี ขั้นตอนที่น่าจะหมายถึงให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) อย่างต่อเนื่อง มีพลวัต (Dynamic) คือมีการ เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการแก้ปัญหา การร่วมกันกำหนดแผนงานใหม่ๆ เพื่อสร้างความยั่งยืนในความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายที่เข้าร่วม ซึ่งมีความหลากหลายตามความเกี่ยวข้อง ของกิจกรรมที่จะทำ เช่น การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกันในประเด็นอนุรักษ์ทรัพยากรและ พลังงาน อาจมีภาคีตัวแทนชุมชนที่เข้าร่วมแตกต่างกันไปจากกิจกรรมค่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ เป็นแค่กิจกรรมทั่วไป เนื่องจากหัวใจสำคัญของการมีส่วนร่วมนั้นคือ การระดมความคิด ซึ่งคือการ กระจายอำนาจอย่างหนึ่ง กับความสัมพันธ์ที่เป็นแนวราบ เสมอภาคกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและ กัน หลักการและกระบวนการของ "การมีส่วนร่วม" ได้แก่

- การระดมความคิด คือ การคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน ในลักษณะของการร่วมคิด มิใช่จากฝ่ายหนึ่งฝ่ายเดียว บนพื้นฐานความศรัทธาว่าทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีศักยภาพ

- การวางแผน คือ นำสิ่งที่ร่วมกันคิดมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกัน ด้วยการระดม ทรัพยากรจากทุกฝ่าย (คน สิ่งของ งบประมาณ เวลา ฯลฯ) - การลงมือทำ คือ การนำแผนงานที่ได้ ไป ร่วมกันทำหรือแบ่งงานกันรับผิดชอบเพื่อให้เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายที่วางไว้

- การติดตามประเมินผล คือ ร่วมกันติดตามผลงานที่ทำ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่าง การทำงาน ร่วมกันคิดพัฒนาปรับปรุงให้งานดีขึ้น

- การรับประโยชน์ร่วมกัน มีทั้งผลประโยชน์ทางรูปธรรมที่ต้องการให้เกิดตามกิจกรรมที่ทำ นั้น และผลประโยชน์โดยอ้อม แต่มีความสำคัญมาก คือ การเรียนรู้จากการร่วมคิดร่วมทำ และ ความสัมพันธ์ระหว่างภาคีที่พัฒนาไปสู่การมีส่วนร่วมที่สมานฉันท์ เสมอภาค และเอื้ออาทรกันมาก ขึ้นเป็นลำดับ

นอกจากนั้น การจัดระเบียบชุมชนยังมีขั้นตอนและวิธีการที่สำคัญ 3 ประการ (หนึ่งตะวัน :2550) คือ 1. การสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชนโดยชุมชน 2. การจัดการพัฒนา หรือแก้ปัญหาโดยชุมชน 3. องค์กรชุมชนที่เป็นแกนนำในการจัดการพัฒนาและแก้ปัญหา

2.5.1 องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของชุมชน

องค์ความรู้นี้ หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากผลผลิตของกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นใน ชุมชนโดยการจัดการของชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถคิด ตัดสินใจ และสามารถแก้ปัญหาหรือ

พัฒนาสิ่งที่เกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับชุมชนได้ กระบวนการเรียนรู้ที่จัดการโดยชุมชน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สำคัญในงานจัดการต้นน้ำ คือ เวทีชาวบ้าน ซึ่งองค์ประกอบและการจัดการของเวทีชาวบ้าน โดยสรุปมีดังนี้

การเตรียมการ

1. การสร้างความตื่นตัวในปัญหาแก่ชุมชน โดยใช้กระบวนการต่างๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ การสื่อสารกับผู้นำชุมชน การประชุมชี้แจง
2. การทำให้เขาเริ่มเกิดความคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหา โดยการพาไปศึกษาดูงานที่เขามีการแก้ปัญหาลักษณะเดียวกันแล้วประสบความสำเร็จในชุมชนอื่น
3. การจัดเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทั้งหมดแล้วนำมาวิเคราะห์และสื่อสารให้ชุมชนเข้าใจ สื่อที่สำคัญได้แก่ รูปจำลองภูมิประเทศ หรือ โมเดล
4. การเตรียมบุคลากรหรือผู้นำจากชุมชนเพื่อเป็นแกนนำการเรียนรู้ในเวทีชาวบ้านให้ผู้นำเหล่านี้มีวิธีการที่ถูกต้องรวมทั้งการมุ่งเน้นที่ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนเป็นหลัก โดยวิธีการที่เหมาะสม เช่น การพาไปศึกษาดูงาน หรือฝึกอบรม เพื่อให้ได้จำนวนผู้นำที่มากพอสมควรเพื่อที่จะนำชุมชนไปสู่ทิศทางที่ถูกต้อง และไม่เกิดปัญหา

การจัดเวทีชาวบ้าน

การจัดเวทีชาวบ้านมีสาระหรือองค์ประกอบที่สำคัญที่จะต้องจัดเตรียม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้องสมบูรณ์ คือ

- 1) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ต้องมีความครบถ้วน ถูกต้องและเพียงพอ ในการสนับสนุนให้เวทีชาวบ้านหรือเวทีสาธารณะดำเนินไปได้โดยราบรื่นสามารถบรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ คือ สามารถกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา เป้าหมาย และแนวทาง วิธีการบรรลุเป้าหมายได้ถูกต้อง
- 2) สื่อ จัดเตรียมสื่อที่เกี่ยวข้องทั้งสื่อบุคคล สื่ออื่นๆที่สามารถทำให้ชุมชนเกิดมโนทัศน์นำไปสู่การเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้นและรวมถึงข้อมูลที่ประมวลแล้วลงในแผนภูมิจำลองภูมิประเทศ (โมเดล) ที่แสดงความสัมพันธ์ของปัญหาได้ชัดเจน
- 3) ผู้นำที่ได้รับการพัฒนาแล้ว รวมถึงเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีจำนวนพอสมควร สามารถนำชุมชน นำกระบวนการเรียนรู้ ให้ดำเนินไปได้โดยราบรื่น ซึ่งผู้นำควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ มีใจเป็นกลางหรือเป็นอิสระ ไม่อยู่ภายใต้อำนาจใด ๆ ทั้งสิ้น มีความรู้ความสามารถ เป็นที่ยอมรับเชื่อถือของชุมชน
- 4) ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาต่าง ๆ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลและแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชนในระดับหนึ่ง

5) เรื่องหรือปัญหา ที่จะนำเข้าสู่ที่ประชุมควรนำประเด็นของปัญหาแจ้งให้ชุมชนทราบ เพื่อที่จะได้เตรียมตัวในการเข้าร่วมเวทีชาวบ้าน โดยวิธีการประชาสัมพันธ์หรือการประสานงานทำความเข้าใจในระดับหนึ่ง

6) วิธีการคิด ที่จะนำมาสู่การแก้ปัญหาในเวที สามารถนำหลักอริยสัจ 4 มาเป็นหลักได้

- กำหนดปัญหาได้ชัดเจนถูกต้อง
- กำหนดสาเหตุของปัญหาที่เกี่ยวข้องได้ทั้งหมดชัดเจนและถูกต้อง
- กำหนดเป้าหมายหรือสภาพที่ไม่เป็นปัญหาได้
- กำหนดแนวทางและวิธีการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายได้

2.5.2 การจัดการพัฒนาและแก้ปัญหาโดยชุมชน

เมื่อชุมชนสามารถคิดและตัดสินใจ คือ สามารถกำหนดปัญหาเป้าหมายรวมถึงกิจกรรมแผนงานและโครงการในการแก้ไขปัญหาก็ได้แล้ว การจัดการเพื่อดำเนินโครงการและกิจกรรมให้ลุล่วงเพื่อแก้ไขปัญหานั้นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่หน่วยงานต่างๆ จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการกิจกรรมด้วยชุมชนเองได้ ซึ่งปัจจัยดังกล่าว ได้แก่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมถึงการบริหาร การจัดการ กิจกรรมที่สำคัญๆ

จากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น ส่วนใหญ่แล้วจะมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ในการศึกษาครั้งนี้ ได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเริ่มตั้งแต่การกำหนดปัญหา การระดมความคิด การกำหนดเป้าหมาย การวางแผนในการแก้ไขปัญหา การกำหนดวิธีการแก้ปัญหา ร่วมทั้งการมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของชุมชนยังหมายความรวมถึงกิจกรรมที่ปฏิบัติในชุมชนด้วย กล่าวคือ กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ร่วมกันดูแลรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบ ความปลอดภัย โดยพิจารณาจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในภาพรวม ซึ่งสอดคล้องสัมพันธ์กันนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา

3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทผู้นำ

ทวี ทิมขำ (2528) ได้ให้ความสำคัญและรายละเอียดของผู้นำไว้ว่า

ผู้นำ (Leader) หมายถึง ผู้มีความรู้ในเรื่องที่เป็นความต้องการในการดำเนินงานของกลุ่ม และสามารถใช้ความรู้นั้นช่วยให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ได้ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง รวมไปถึงการเป็นผู้นำ (Leadership) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมของกลุ่มเพื่อนำกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ ผู้นำส่วนใหญ่จะมีบุคลิกภาพเด่น มีความรู้ ความสามารถเป็นพิเศษในกลุ่มชนหรือในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นผู้ที่สามารถจูงใจประชาชนให้มีความคิด เห็นคล้ายคลึงตาม และลงมือทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง จนนำกลุ่มไปสู่จุดหมายทางบวก เป็นผลสำเร็จได้ ในที่สุด

ผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้ที่มีบุคลิกภาพเด่น ประกอบกับมีความสามารถเป็นพิเศษในกลุ่มคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งในกลุ่มแต่ละกลุ่มย่อมประกอบด้วย บุคคลที่มีบุคลิกภาพ มีความรู้ความสามารถ หรือทักษะแตกต่างกันไป ในขณะที่ทุกคนมีความผูกพันซึ่งกันและกัน ในฐานะที่เป็นส่วน หนึ่งของกลุ่มจะต้องยอมรับนับถือความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุนี้เองสถานการณ์ที่บีบตัวขึ้น จึงผลักดันให้สมาชิกของกลุ่มบางคนกลายเป็นผู้นำ และบางคนกลายเป็นผู้ตาม ส่วนประกอบที่ทำให้บุคคลกลายเป็นผู้นำย่อมมาจากลักษณะพิเศษประจำตัว เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม ความโอบอ้อมอารี และความเสียสละ เป็นต้น

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2534) กล่าวถึงบทบาทผู้นำว่า ในงานพัฒนานั้นผู้นำนับว่าเป็นตัวแปรสำคัญอันดับแรกของทฤษฎีศึกษภาพในการพัฒนาเป็นหน้าที่หลักมีอยู่สองประการ คือ ประการแรก ทำการเลือกเป้าหมายและควบคุมดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายในงานหรือกิจกรรมนั้น ๆ ประการที่สอง มีหน้าที่ในการเสริมพลังและบำรุงรักษาความเป็นปึกแผ่นของกลุ่ม หรือขององค์กรที่เขาสังกัดอยู่ บทบาทของผู้นำจึงมีอยู่ชัดเจนไม่ว่าจะเป็นงานใดๆ ในเรื่องของงานพัฒนา

สิริ เทศประสิทธิ์ (2529) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นที่สอดคล้องกับการ พัฒนาท้องถิ่น หรือการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะควรจะมีดังนี้

1. เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่นหรือชุมชน
  2. เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดใหม่หรือค้นหาแนวทางใหม่ๆ พร้อมทั้งชี้แนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวกับแนวคิดใหม่หรือสิ่งใหม่ๆ นั้นด้วย
  3. เป็นผู้ช่วยวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการความตั้งใจของชาวบ้าน
  4. เป็นผู้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึกและสามารถสร้างแรงจูงใจ เพื่อกระตุ้นหรือช่วยทำให้เกิดการกระทำในทางสร้างสรรค์ หรือการพัฒนาให้เกิดขึ้นในชุมชน
  5. เป็นผู้รับฟังปัญหาความต้องการ และความคิดเห็นของคณะกรรมการพัฒนาหรือผู้เกี่ยวข้อง และรับเอาความคิดเห็นของคณะกรรมการพัฒนาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยนำไปเสนอหรือเผยแพร่แก่ชาวบ้าน ซึ่งนับว่าเป็นกระบวนการ 2 ทาง (Two-way Communiation)
  6. เป็นผู้ร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชน
  7. เป็นผู้ควบคุมหรือกำกับดูแล ให้มีการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
  8. เป็นผู้ร่วมติดตามผล และประเมินผลตามแผนที่วางไว้
  9. เป็นผู้ร่วมงาน หรือเผยแพร่ผลงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชน ให้เกี่ยวข้องและประชาชนได้ทราบ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้รับทราบจะได้มีการศึกษาหรือให้ความร่วมมือในอนาคตต่อไป
- ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ (2542) ได้สรุปองค์ประกอบของผู้นำ มีดังนี้

1. มีความรู้ ความสามารถอันเป็นคุณสมบัติภายในตัว รวมถึงความสามารถที่จะได้ใช้ความรู้ นั้นให้เกิดประโยชน์ด้วย
2. มีผู้ตามที่ดี
3. มีจุดหมายในการทำงาน
4. ต้องมีหลักการและวิธีการ เพื่อการทำงานให้บรรลุจุดหมายที่วางไว้
5. มีความมุ่งมั่นในการทำงาน
6. มีสถานการณ์ให้ได้ใช้ความสามารถของตน

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้หน้านั้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการ ไม่ว่าจะ เป็นกิจกรรมหรือโครงการใดๆ ก็ตาม ซึ่งนับว่าเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้งาน กิจกรรม หรือ โครงการบรรลุเป้าหมาย ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวได้โดยที่ผู้นำจะแสดงบทบาทในด้าน ต่างๆ ตามสถานการณ์ได้ชัดเจนหรือมีประสิทธิภาพเพียงใด เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันมากๆ เป็นกลุ่ม เป็นชุมชนขึ้น จึงจำเป็นต้องยอมรับนับถือในความคิดความสามารถซึ่งกันและกัน มิฉะนั้นจะอยู่ รวมกันไม่ได้ ด้วยเหตุนี้เอง จึงเป็นเครื่องผลักดันให้เกิดภาวะผู้นำและผู้ตามขึ้น ผู้นำจึงเป็นสิ่งที่ ขาดไม่ได้ของทุกกลุ่มชน มีเหตุผลหลายประการที่ทำให้สังคมต้องมีผู้นำและผู้ตามคือ

1. โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ย่อมไม่เท่ากันในความสามารถความเฉลียวฉลาด คนหนึ่งอาจ เหนือกว่าอีกคนหนึ่ง คนที่เหนือกว่ามักจะได้เป็นหัวหน้า หรือผู้นำ ความเหนือกว่านั้นอาจเนื่องมาแต่ กำเนิด หรือเพราะการฝึกฝน ในภายหลังก็ได้ หรืออาจเป็นได้ทั้งสองทางคือ มีดีมาแต่กำเนิด พอสมควร แต่ต่อมาได้มีฝึกฝนร่ำเรียนขึ้น หรือปรับปรุงแต่งให้ดีขึ้น ไปอีก

2. การมีผู้นำนั้นมีประโยชน์ต่อสังคมมาก เช่น ผู้นำช่วยนำทางที่ถูกต้อง เพราะเป็นผู้ที่มีความ เฉลียวฉลาดเห็นการณ์ไกล ผู้นำช่วยให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ช่วยให้คนในสังคมเป็นระเบียบ เรียบร้อย สำหรับลักษณะของผู้นำนั้นพอสังเขปได้ดังนี้

- 1) เป็นผู้นำที่มีผู้ให้ความเคารพนับถือและยำเกรง แต่มิใช่ชาวบ้านเกรงกลัว
- 2) ได้รับการยกย่องจากชาวบ้านว่าเก่งกว่า ดีกว่า
- 3) มักช่วยเหลือเจือรื้อนแทนผู้อื่นในแนวทางที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม
- 4) มักแสดงออกว่าใจกว้าง
- 5) มีความมั่นคงมากกว่าผู้อื่นทางด้านรูปธรรม หลักฐาน และทรัพย์สิน
- 6) เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตัวประชาชนและความต้องการที่จะปรับปรุงตนเอง
- 7) เป็นผู้ที่พร้อมที่จะรับฟังเหตุผล และปรึกษาหารือกับผู้อื่นในปัญหาสำคัญของท้องถิ่น
- 8) เป็นผู้ที่มีความตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวม
- 9) เป็นมิตรที่ดีของชนทุกชั้น

10)เป็นผู้ที่มีประชาชนชอบและกล่าวถึงเสมอ

ความสำคัญของผู้นำชุมชนในการพัฒนา งานพัฒนาชุมชนมุ่งส่งเสริมปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชาชนให้พึ่งตนเองได้และมีความเป็นอยู่ดีขึ้นตามเป้าหมาย 5 ประการ ได้แก่

- 1) สิ่งแวดล้อม
- 2) การเรียนรู้
- 3) รายได้
- 4) สุขภาพ
- 5) การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ของประชาชน

โดยให้ประชาชนสามารถมองปัญหาและหาแนวทางแก้ไขเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการเอง และรัฐเพียงเข้าช่วยเหลือในเมื่อเกินความสามารถ เพื่อให้งานเป็นไปตามความต้องการและเป็นที่ยอมรับแก่ประชาชนอย่างแท้จริงความสำเร็จของงานพัฒนาจึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือระหว่างประชาชนกับรัฐเป็นสิ่งสำคัญ รวมทั้งการทำงานร่วมกับผู้นำด้านต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ในชุมชน ผลงานที่ออกมาจึงเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของผู้นำในชุมชนอันเป็นฐานรากที่มั่นคง

เปรียบผู้นำเสมือนเส้นทางหรือถนนที่ล้าเลียงสิ่งใหม่ ๆ เช่น ความคิด ผลผลิตและกิจกรรมวิธีใหม่ ๆ ไปสู่ชุมชน ผู้นำจึงเป็นตัวเชื่อมที่กระหว่างชุมชนกับการพัฒนาเนื่องจาก

- 1) ผู้นำเข้าใจสถานการณ์ของหมู่บ้าน
- 2) ผู้นำสามารถติดต่อกับชาวบ้านได้ดีกว่าผู้อื่น
- 3) ผู้นำสามารถกระตุ้นการทำงานของชาวบ้านได้
- 4) ผู้นำสามารถใช้เวลาได้มากกว่าผู้อื่น

ด้วยเหตุนี้การเผยแพร่สิ่งใหม่จากภายนอก ที่จะนำไปสู่ชุมชนและได้รับการยอมรับจึงเป็นหน้าที่และบทบาทที่สำคัญของผู้นำและเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันสิ่งต่างๆ ที่จะนำความเจริญ ให้เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่นำไปสู่การพัฒนาต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่าบทบาทของผู้นำนั้นมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำไปให้คนส่วนใหญ่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์

4. แนวคิดและทฤษฎีความต้องการขั้นพื้นฐาน

4.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (Hierarchy of Needs Theory) (อ้างถึงใน ณัฐธัญ ฤกษ์ , 2545) มาสโลว์เป็นนักจิตวิทยาชาวอังกฤษ ได้สร้างทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการซึ่งสาระสำคัญของทฤษฎีนี้เน้นในเรื่องความต้องการของมนุษย์ โดยมีสมมติฐาน 3 ประการ

1. มนุษย์ทุกคนนั้นมีความต้องการอยู่ตลอดเวลาอย่างไม่สิ้นสุดราบที่ยังมีชีวิตอยู่
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว ก็จะไม่เป็นแรงจูงใจสำหรับพฤติกรรมนั้นอีกต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้น จึงจะมีอิทธิพลจูงใจต่อไป
3. ความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้น จากต่ำไปสูงตามลำดับความสำคัญ เมื่อความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการขั้นสูงก็จะตามมา
ขั้นความต้องการระดับ ต่าง ๆ ตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แสดงลำดับขั้นความต้องการตามทฤษฎีของมาสโลว์

แหล่งที่มา : (อ้างถึงในฉันทูธัญ ฉันทูธัญ : 2545)

จากแผนภาพ มาสโลว์ ให้ความเห็นว่าบุคคลพยายามที่จะตอบสนองความต้องการพื้นฐานให้มาก ก่อนที่จะเกิดพฤติกรรมมุ่งไปตอบสนอง ความต้องการขั้นเหนือขึ้นไปถึงขั้นความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุด ความต้องการขั้นต้นๆ ต้องได้รับการตอบสนองก่อนที่ความต้องการขั้นสูงจะเข้ามามีบทบาทต่อความรู้สึกอันมีสติของบุคคลนั้นๆ ดังนั้นจุดสำคัญในความคิดของมาสโลว์ ก็คือ ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองอันทำให้เกิดความพึงพอใจแล้ว ความต้องการนั้นก็จะไม่เป็นแรงกระตุ้นอีกต่อไป แต่ความต้องการในระดับที่สูงกว่าจะกลายเป็นแรงบีบหรือแรงจูงใจแทนที่อันจะเป็นเหตุทำให้บุคคลต้องสร้างพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตนนั้นต่อไปตาม 5 ขั้นความต้องการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการพื้นฐานทางกายภาพ และชีวภาพเป็นความต้องการที่จำเป็นในการช่วย
 คำจูงชีวิตโดยตรง ได้แก่ปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยให้ชีวิตเรดำรงอยู่ได้ คือ ความต้องการอากาศ อาหาร น้ำ
 ารรักษาโรค ที่อยู่อาศัย และเครื่องนุ่งห่มปกปิดร่างกาย

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการ
 การตอบสนองแล้วความต้องการขั้นต่อไปคือ ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง เช่น ความ
 ปลอดภัยจากภัยอันตรายต่างๆ ความปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บ ความมั่นคงในอาชีพ และทางด้าน
 เศรษฐกิจ

ขั้นที่ 3 ความต้องการทางสังคม ความรักใคร่และความเป็นเจ้าของ เมื่อได้รับการตอบสนอง
 ความต้องการด้านร่างกาย และความปลอดภัยแล้ว ความต้องการขั้นต่อไป คือ ความต้องการแสดง
 ความเป็นเจ้าของต้องการยอมรับ เป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ ในองค์กรหรือสังคม และความรักจาก
 บุคคลอื่นๆ

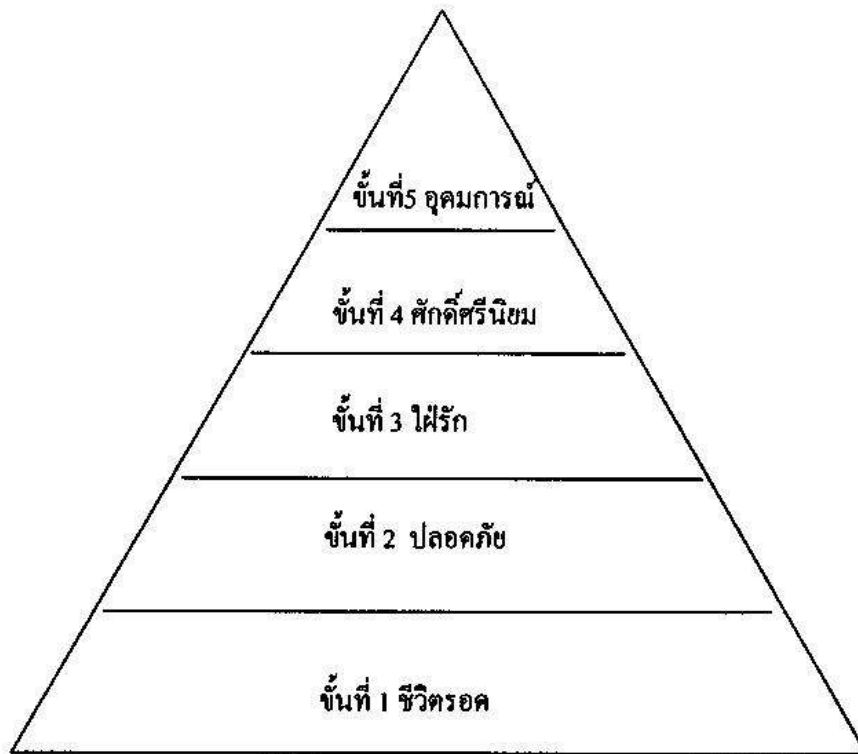
ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องและเป็นที่ยอมรับ เมื่อความต้องการทางสังคม
 และความรัก ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการขั้นต่อไปคือ ความต้องการได้รับการยกย่องเพื่อ
 สร้างเสริมความเชื่อมั่นในตนเองเป็นความต้องการมีฐานะเด่นในด้านความรู้ ความสามารถ
 มีความสำเร็จได้ตำแหน่งสูงขึ้นในหน้าที่การงาน มีชื่อเสียง อำนาจ อิทธิพล

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะใช้ศักยภาพในคนอย่างเต็มที่ เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของ
 มนุษย์ที่อยากใช้ศักยภาพในคนอย่างเต็มที่ เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามความนึกคิดหรือตาม
 อุดมการณ์ของตน

บัญชา เกียรติจรุงพันธ์ (2544) ได้อธิบายลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ โดยแบ่งคน
 เป็น 3 กลุ่มใหญ่ตามฐานะทางเศรษฐกิจ ดังนี้

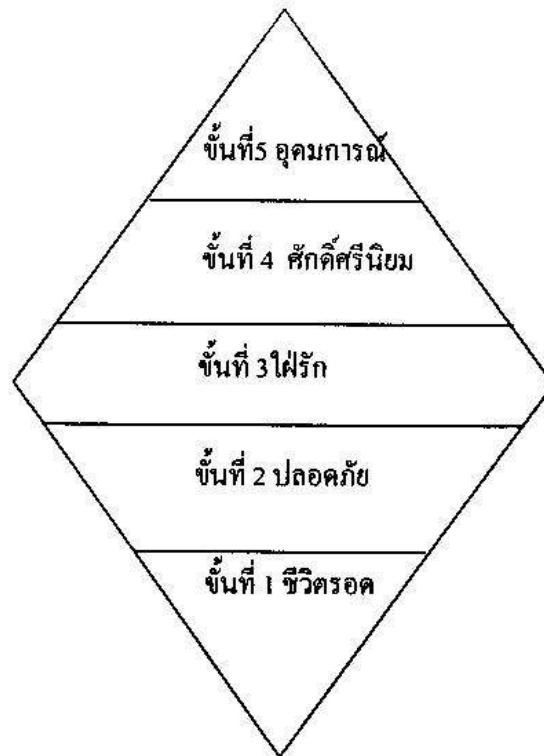
กลุ่มที่ 1 คือ ผู้คนทั่วไปที่เกิดมาท่ามกลางความลำบากจนขาดแคลน ต้องดิ้นรน เพียงเพื่อให้
 มีอยู่มีกิน มีชีวิต มีอาหาร มีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม มีที่พักอาศัย และมีรักษายามป่วยไข้และความ
 ต้องการสูงขึ้นมาอีกชนิดหนึ่ง เพื่อให้ตนเองหรือครอบครัวได้รับความปลอดภัย ซึ่ง หมายถึง ถ้าเป็นไปได้
 ไปได้ ควรจะปลอดภัยจากความยากจน ปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ปลอดภัยเมื่อเจ็บป่วย รวมทั้งความ
 ปลอดภัยต่อชีวิตในอนาคตว่าจะมีงานทำพออยู่พอกินอีกด้วย ครอบคลุมที่ความต้องการลำดับขั้นที่ 1
 และลำดับขั้นที่ 2 นี้ยังไม่ได้เพียงพอ ความต้องการสูงขึ้นไปกว่านี้จนถึงความต้องการทำเพื่อ
 อุดมการณ์ก็ยากที่

เขาจะกระทำ แต่มิใช่เขาไม่ต้องการ แม้เขาจะคิดต้องการ เขาก็ยังไม่กระทำเพราะเขาต้องการเลี้ยงชีวิต
ก่อนดังแผนภาพที่ 3

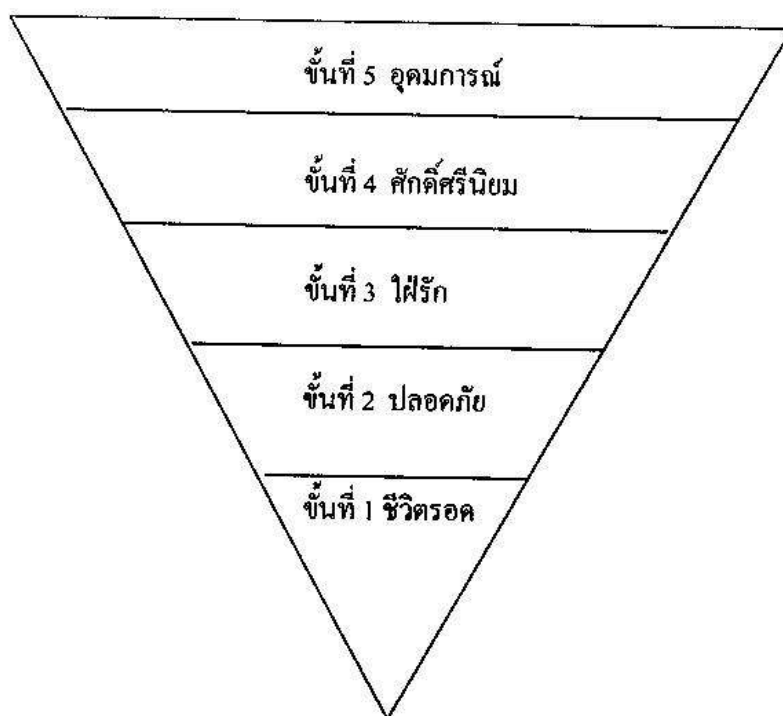
แผนภาพที่ 3 พฤติกรรมความต้องการของมนุษย์กลุ่มยากจน
แหล่งที่มา : ปรับจากแนวคิดของ บัญชา เกียรติจรูญพันธ์ (2544)

กลุ่มที่ 2 คือ บุคคลบางกลุ่มที่มีรายได้ปานกลาง มีชีวิตไม่ขัดสนมากนัก เขามีความมั่นคงในอาชีพการงานในทรัพย์สิน ความต้องการลำดับขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 2 ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ แนวโน้มพฤติกรรมของเขาก็ต้องการความรัก หมายถึง มีคนเคารพ มาชอบ มาศรัทธาว่าตนเป็นคนดี เป็นคนมีเกียรติ ต้องการความนับหน้าถือตา ต้องการความมีศักดิ์ศรีในสังคมมากขึ้น ดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 พฤติกรรมความต้องการของมนุษย์กลุ่มที่มีชีวิตระดับกลาง
แหล่งที่มา : ปรับจากแนวคิดของ บัญชา เกียรติจรูญพันธ์ (2544)

กลุ่มที่ 3 คือ บุคคลบางกลุ่มที่มีชีวิตดี อยู่ในระดับสูง ฐานะทางเศรษฐกิจ ไม่มีปัญหา มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่มีกังวลเกี่ยวกับการหาเลี้ยงชีพในอนาคตทั้งหมดของตนเอง และคนใกล้ชิด กลุ่มคนเหล่านี้หากเป็นผู้ขาดคุณธรรม เขาก็จะแสดงอำนาจ อิทธิพล ไปในทางข่มขู่ หาผลประโยชน์ด้วยกลวิธีไม่เป็นธรรม ถ้าเป็นผู้มีคุณธรรมเขาจะมีความต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียง ต้องการการยอมรับจากสังคมหรือบางครั้งไม่สนใจในเกียรติยศชื่อเสียง แต่ทำงานด้วยอุดมการณ์ เช่น เสียสละงานเพื่อส่วนรวม สร้างสรรค์งานที่ตนเองรัก เพื่อแผ่ความรู้ความสามารถแก่เพื่อนร่วมโลก ตลอดจนให้ความรักความเมตตาอย่างไม่จำกัด เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้เพียงพอแล้วกับทุกอย่าง เข้าใจโลกเข้าใจชีวิตว่าจะดำเนินชีวิตตามอุดมการณ์ของตนมากที่สุด ดังแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 พฤติกรรมความต้องการของมนุษย์ กลุ่มที่มีชีวิตในระดับสูง
แหล่งที่มา : ปรับจากแนวคิดของ บัญชา เกียรติจรุงพันธ์ (2544)

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นสอดคล้องด้วยว่า ความต้องการของบุคคล เริ่มต้นด้วยความต้องการพื้นฐานได้แก่ ปัจจัย 4 เมื่อได้รับการตอบสนองแล้ว ก็จะมีความต้องการเพิ่มขึ้นไปอีก เช่น ความต้องการความรัก ความต้องการคนรักในสังคม และในขั้นต่อไป ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนนครหลวงกว่า 5 ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีรายได้ปานกลาง มีชีวิตไม่ขัดสนมากนัก มีความมั่นคงในอาชีพการงาน ในทรัพย์สิน ฉะนั้นความต้องการลำดับขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ได้รับการตอบสนองแล้วแต่คนในชุมชนนี้ก็ยังมีเรื่องความต้องการ ความปลอดภัยในชีวิต สำหรับความต้องการลำดับขั้นที่ 3 ซึ่งเป็นความต้องการทางสังคมเป็นความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ฉะนั้นจึงต้องปฏิบัติตัวให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Dr.Edward Diener แห่งมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ หรือที่คนทั่วไปเรียกว่า Dr.Happiness ได้ใช้เวลามากกว่า 20 ปี ศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้คนมีความสุขหรือไม่มีความสุข (สมชาย จักรพันธ์ : 2549) เช่น

- เงินทอง ความร่ำรวย หลายคนคิดว่าเมื่อมีเงิน มีความร่ำรวยมากขึ้นแล้วจะมีความสุข แต่การศึกษาพบว่า เมื่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์สมบูรณ์แล้ว เช่น มีอาชีพ มีบ้าน มีรถ มีครอบครัว ความร่ำรวยที่เพิ่มขึ้นไม่ได้ทำให้คนมีความสุขมาก

- ระดับสติปัญญาและการศึกษาไม่มีส่วนสัมพันธ์กับความสุข ในทางตรงข้ามพ่อ-แม่หรือผู้คนในยุคสมัยก่อนไม่ได้รับการศึกษามากนัก แต่พวกเขาก็มีความสุข

- อายุและสภาพสมรส คนสูงอายุจะมีความสุขมากกว่าคนหนุ่มสาว คนที่กำลังจะแต่งงานมีความสุข รวมทั้งคนที่แต่งงานแล้วจะมีความสุขมากกว่าคนโสด

- ความเชื่อในศาสนา การมีความเชื่อในศาสนาทำให้จิตใจมีความสุข อาจเป็นเพราะพระธรรม คำสั่งสอนหรือการเข้าไปอยู่ในกลุ่มคนที่คอยให้กำลังใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

- สัมพันธภาพที่ดีกับคนรอบข้างและคนในครอบครัวมีส่วนทำให้คนมีความสุข โดยเฉพาะการสนับสนุนจากคนในครอบครัวและชุมชน

- การได้ทำสิ่งที่ชอบในชีวิต ทำให้คนมีความสุขได้

นอกจากนั้นในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 23 สิงหาคม 2549 Tashi Choden นักวิจัยจาก Central of Bhutan Studies กล่าวถึงแนวคิดเรื่องความสุขมวลรวมประชาชาติ หรือ GNH ในกฎหมายว่า GNH เป็นปรัชญาการพัฒนาประเทศ โดยพยายามหาจุดสมดุลระหว่างการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจกับมิติทางจิตวิญญาณ กล่าวคือ ไม่ใช่แค่การเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ต้องรวมถึงคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ดีของประชากร นักวิจัยคนเดิมบอกว่า แนวคิดเรื่อง GNH เริ่มมาตั้งแต่ปีค.ศ. 1990 ผู้ริเริ่มคือพระประมุข พระราชาธิบดีจิกเม ซิงเย วังชุก โดยทรงประกาศว่า วัตถุประสงค์สูงสุดของรัฐบาลคือ การส่งเสริมความสุขของประชาชน จุดประสงค์เช่นนี้ ได้สะท้อนอยู่ในพระราชดำรัสที่ว่า "ความสุขมวลรวมประชาชาติ สำคัญยิ่งกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ" (อ้างอิงจากหนังสือความสุขมวลรวมประชาชาติ โดยกลุ่มฐานศึกษา) ดังนั้น การสร้างความสุขในนิยามของคนภูฏานจึงหมายถึงการสร้างสังคมที่น่าอยู่ด้วยสภาพแวดล้อมที่ดี เพื่อให้คนได้พัฒนาชีวิตในทางที่ดีต่อไป

รักดี โชติจินดา และเจริญเกียรติ ธนสุขดาวร (2551) กล่าวไว้ว่า จอห์น เฮลลิวเวล (John Helliwell) แห่งมหาวิทยาลัยบริติชโคลัมเบีย ได้ทำการวิเคราะห์ผลสำรวจว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสำคัญยิ่งกว่าปัจจัยใด ๆ ที่มีผลต่อความสุข โดยในการสำรวจดังกล่าว ผู้ตอบแบบสำรวจแต่ละรายจะต้องระบุว่าความสุขของตนอยู่ที่ระดับใด ตั้งแต่ 10 ถึง 100 และยังคงรายงานถึงด้านอื่นๆของชีวิตอีกด้วย ดังนั้นจึงสามารถอธิบายถึงที่มาของความสุขของเขาได้ เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องจะพิจารณาผลของแต่ละปัจจัย โดยคงปัจจัยอื่นไว้ให้เป็นค่าตายตัวไม่เปลี่ยนแปลง เริ่มด้วยผลกระทบต่อรายได้ก่อน หากรายได้ลดลง หนึ่งใน สาม(โดยที่รายได้ประชาชาติเท่าเดิม) ความสุขจะ

ลดลง 2 จุดในเส้นระดับความสุข (จาก 10 ถึง 100) จะเห็นได้ว่าแม้ระดับความสุขที่เปลี่ยนแปลงนั้นเล็กน้อยแต่ก็ทำให้เรามีวิธีการวัดผลปัจจัยที่มีอิทธิพลได้ตามตารางที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลปัจจัยที่มีต่อความสุข

	ความสุขที่ลดลง (จุด)
สถานการณ์ทางการเงิน	
รายได้ของครอบครัวลดลงหนึ่งในสาม	๒
ความสัมพันธ์ในครอบครัว	
หย่าร้าง (เปรียบเทียบกับถ้าแต่งงาน)	๕
แยกกันอยู่ (เปรียบเทียบกับถ้าแต่งงาน)	๘
เป็นหม้าย (เปรียบเทียบกับถ้าแต่งงาน)	๔
ไม่เคยแต่งงาน (เปรียบเทียบกับถ้าแต่งงาน)	๔-๕
อยู่กินโดยไม่แต่ง (เปรียบเทียบกับถ้าแต่งงาน)	๒
การงาน	
ไม่มีงานทำ (เปรียบเทียบกับถ้ามีงานทำ)	๖
งานไม่มั่นคง (เปรียบเทียบกับถ้างานมั่นคง)	๓
อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐	๓

ตารางที่ 1 แสดงผลปัจจัยที่มีต่อความสุข(ต่อ)

	ความสุขที่ลดลง
สังคมและเพื่อนฝูง	
“โดยทั่วไปแล้วผู้คนนั้นไว้ใจได้”	
ร้อยละของคนที่ตอบว่าไว้ใจได้ลดลงร้อยละ ๕๐	๑.๕
สุขภาพ	
สุขภาพแย่ลง ๑ จุด	
(ในเส้นระดับแบบ ๕ จุด)	๖
เสรีภาพส่วนบุคคล	
คุณภาพของรัฐบาล	
เบลารัส ๑๙๙๕ เปรียบเทียบกับฮังการี ๑๙๙๕	๕
ค่านิยมส่วนบุคคล	
“พระเจ้าเป็นส่วนสำคัญในชีวิตฉัน”	
คุณตอบว่าไม่ใช่แทนที่จะตอบว่าใช่**	๓.๕

หน่วยการทำงานของยุทธศาสตร์

กระบวนการทำงานที่ 1 : ดำรงสภาพปัญหาและหันหาวิธีแก้ไข

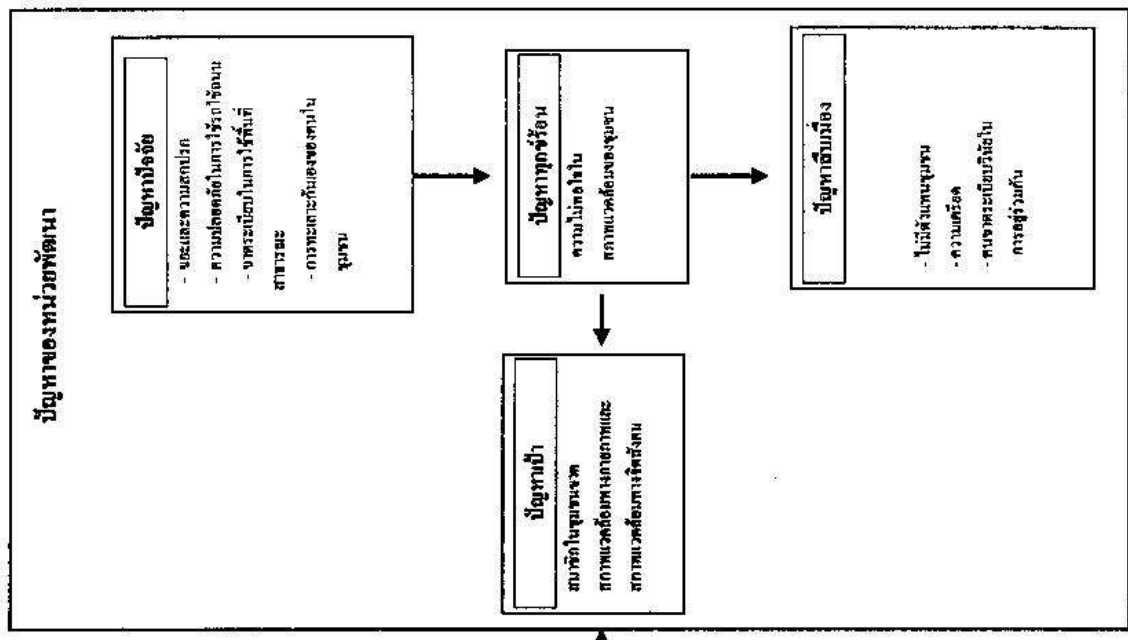
ทรัพยากร	กระบวนการที่คัดเลือกกิจกรรมและสร้างองค์ความรู้	ผลลัพธ์
1. นโยบาย 2. ภารกิจชุมชน 3. แบบแผนวิธี 4. ภารกิจประจำ 5. งบประมาณ 6. วัสดุอุปกรณ์ที่พร้อม 7. ศึกษาราย 8. ศึกษาราย 9. ศึกษาราย	1. ดำรงสภาพปัญหาที่สืบไปชุมชน 2. จัดกระบวนการคิดในเชิงสร้างสรรค์ทางสูง 3. กำหนดทิศทางที่ใหม่ : เป็นสิ่งที่ปฏิบัติภารกิจ 4. กำหนดยุทธศาสตร์วิธีสร้างความรู้ร่วมกัน 5. ศึกษาราย 6. ศึกษาราย	ได้ข้อมูลพื้นฐานที่ชัดเจนในชุมชน ได้แนวทางแก้ปัญหาจากประสบการณ์ปฏิบัติ

กระบวนการทำงานที่ 2 : ปฏิบัติการของ

ทรัพยากร	กระบวนการ	ผลลัพธ์
1. จำนวนคน 30 คน 2. พื้นที่ปฏิบัติการ ใจ 3. งบประมาณในการ 4. อุปกรณ์ทั้งหมด 5. งบประมาณ	1. สังเกตเรียนรู้กิจกรรมและกำหนดเวลาในการลง 2. เตรียมบุคลากรในการร่วม 3. เตรียมเครื่องมือและสิ่งของที่จำเป็น 4. กำหนดทิศทางและเป้าหมาย ความรู้ร่วมกัน 5. สังเกตเรียนรู้กิจกรรมและกำหนดเวลาในการลง 6. งบประมาณในการ 7. ศึกษาราย	1. กำหนดและจัดทำในชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจในแบบฉบับที่ 2. ความรู้และได้ความรู้ร่วมกัน

กระบวนการทำงานที่ 3 : ประเมินผล

ทรัพยากร	กระบวนการ	ผลลัพธ์
1. ผู้วิจัย 2. สมาชิกในใจ 3. สังคม 4. งบประมาณในการ 5. งบประมาณในการ 6. งบประมาณในการ 7. ผู้ช่วยในการ 8. งบประมาณ	1. นำผลของงานไปใช้กับสมาชิกในใจ 2. นำผลของงานไปใช้กับสมาชิกในใจ 3. นำผลของงานไปใช้กับสมาชิกในใจ 4. นำผลของงานไปใช้กับสมาชิกในใจ 5. นำผลของงานไปใช้กับสมาชิกในใจ 6. นำผลของงานไปใช้กับสมาชิกในใจ 7. นำผลของงานไปใช้กับสมาชิกในใจ	1. นำผลของงานไปใช้กับสมาชิกในใจ 2. นำผลของงานไปใช้กับสมาชิกในใจ 3. นำผลของงานไปใช้กับสมาชิกในใจ 4. นำผลของงานไปใช้กับสมาชิกในใจ 5. นำผลของงานไปใช้กับสมาชิกในใจ 6. นำผลของงานไปใช้กับสมาชิกในใจ 7. นำผลของงานไปใช้กับสมาชิกในใจ

แนวคิดทฤษฎี : แนวคิดที่ช่วยกับความเฉพาะการมีส่วนร่วม บทบาทผู้นำ ทฤษฎีความเชื่อการขั้นพื้นฐาน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องยุทธวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันของชุมชนฉัตรณรงค์ วิลล่า 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัย ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างยุทธศาสตร์ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของตัวแทนชุมชนเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนฉัตรณรงค์ วิลล่า 5 จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้เกิดความสุขในการอยู่ร่วมกัน มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มตัวแทน และกลุ่มตัวอย่าง
2. สำรวจลักษณะความสุขที่สมาชิกชุมชนต้องการ
3. การออกแบบยุทธศาสตร์
4. ขั้นตอนการทดลองใช้ยุทธศาสตร์
5. เครื่องมือในการวิจัย
6. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. กำหนดกลุ่มตัวแทนและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มตัวแทน ในชุมชนฉัตรณรงค์ วิลล่า 5 มีผู้อยู่อาศัยจำนวน 476 ครัวเรือน หรือ นับเป็นสมาชิกของชุมชนทั้งสิ้นประมาณ 1,500 คน ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวแทน จำนวน 30 คน โดยเลือกจากตัวแทนครัวเรือนที่มีความสมัครใจที่จะร่วมกันสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกัน โซนที่ 1 ได้ตัวแทนครัวเรือน จำนวน 5 คน โซนที่ 2 ได้ตัวแทนครัวเรือน จำนวน 9 คน โซนที่ 3 และ โซนที่ 4 ได้ตัวแทนครัวเรือน โซนละ 8 คน รวมเป็นตัวแทนทั้งสิ้น 30 คน ตามรายละเอียดตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การกำหนดกลุ่มตัวแทน

	โซน 1	โซน 2	โซน 3	โซน 4
ประชากร(ครัวเรือน)	79	137	130	130
	↓	↓	↓	↓
ตัวแทน (คน)	5	9	8	8

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้ประชากรจำนวน 249 คน ในโซนที่ 1 และเลือกกลุ่มตัวอย่างจากตัวแทนครัวเรือนประชากรในโซนที่ 1 ครัวเรือนละ 1 คน จำนวนทั้งสิ้น 79 คน (โซนที่ 1 มี 79 ครัวเรือน) เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยคัดเลือกบุคคลที่บรรณานิติภาวะและมีการอยู่อาศัยในหมู่บ้านเป็นหลัก

2. ตำรววลักษณะความสุขที่สมาชิกชุมชนต้องการ

ผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจลักษณะความสุขที่สมาชิกชุมชนต้องการจากตัวแทน 30 คนนี้โดยเข้าไปพูดคุยด้วยอย่างไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้ ข้อมูลว่าลักษณะความสุขแบบไหนที่สมาชิกในชุมชนต้องการในการมีชีวิตอยู่ร่วมกัน ซึ่งได้คำตอบมาหลายลักษณะ ได้แก่ ความสุขทางกาย ความสุขทางใจ ความสุขของการอยู่ร่วมกันในสังคม ความสุขในการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ฯลฯ แต่ผู้วิจัยจะขอจำกัดขอบเขตการวิจัยเฉพาะความสุข 5 ลักษณะซึ่งจัดได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง เป็นความสุขที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนซึ่งได้แก่ ความสะอาดของพื้นที่สาธารณะ ความเป็นระเบียบในการใช้พื้นที่สาธารณะ และความรู้สึกปลอดภัยจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากยานพาหนะรวมถึงความปลอดภัยในการอยู่อาศัยภายในชุมชน

กลุ่มที่สอง เป็นความสุขที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมของชุมชน ซึ่งได้แก่สำนึกสาธารณะของสมาชิกของชุมชนอันมีผลต่อความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมและสัมพันธภาพที่ดีอันจะทำให้สภาพแวดล้อมทางกายภาพบังเกิดผลได้ตามความต้องการ

3. การออกแบบยุทธศาสตร์

เมื่อผู้วิจัยได้ทราบถึงลักษณะความสุขที่สมาชิกชุมชนจัดสรรแรงค์ 5 ข้อตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้การทดลองกึ่งจริง (Semi- Experiment) ตามแผนแบบ SET-E + SET-T + NO-C กล่าวคือ

SET-E หมายถึง กลุ่มทดลองที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น คือสมาชิกในชุมชนของโซนที่ 1

SET-T หมายถึง วิธีการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดขึ้น จากการระดมสมองของกลุ่มคน 30 คน ซึ่งเป็นตัวแทน ทั้ง 4 โซน วิธีการหรือกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะถูกนำไปปฏิบัติร่วมกับสมาชิกในโซน ที่ 1

NO-C หมายถึง การทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดกลุ่มควบคุม เนื่องจากผู้วิจัยต้องการติดตามดูการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นระยะๆ หลังจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไปแล้ว

หลังจากกำหนดแผนแบบการทดลองกึ่งจริงแล้ว ผู้วิจัยได้จัดให้ตัวแทนทั้ง 30 คนไปเยี่ยมชมหมู่บ้านฟ้าปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ได้ประสบการณ์ นำกลับมาระดมความคิดเห็นเพื่อตอบปัญหา 2 ประการ ดังนี้

1. ทำอย่างไรจึงจะเกิดความสะอาด ไม่มีขยะในพื้นที่สาธารณะ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่วางสิ่งของกีดขวางทางทำหน้าบ้าน ทางสาธารณะ การจอดรถไม่กีดขวางทางเข้าออกบ้านผู้อื่น ร่วมกันจอดรถในช่องทางที่กำหนด และความรู้สึกปลอดภัยจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากยานพาหนะการ มีป้ายเตือนในจุดเสี่ยง รวมถึงความปลอดภัยในการอยู่อาศัยภายในชุมชน

2. ทำอย่างไร จึงจะเกิดสำนึกสาธารณะของสมาชิกชุมชนที่อยู่ร่วมกัน โดยมุ่งเน้น ประโยชน์ส่วนรวม อันมีผลต่อความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมที่ทำให้ชุมชนเกิดความสะอาด ความเป็นระเบียบและความปลอดภัย รวมทั้งการสร้างสัมพันธภาพที่ดี มีความรู้สึกเป็นมิตรต่อกัน ของสมาชิกชุมชน

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ตัวแทนได้ร่วมกันหาแนวทางการสร้างความสุขที่ต้องการ ก่อน จะมีการกำหนดยุทธศาสตร์ไปทดลองกับสมาชิกในโซนที่ 1 เนื่องจากสมาชิกในโซนที่ 1 เป็นผู้อยู่อาศัยเริ่มแรกที่เข้าอยู่อาศัยในชุมชนก่อน และประสบปัญหาทุกข์ร้อนก่อนสมาชิกในโซนอื่น ๆ โดยปัญหาในข้อที่ 1 ได้แนวทางการรณรงค์โดยให้มีการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายอธิบาย รายละเอียดขั้นตอนในการทำกิจกรรมรวมทั้งใช้สื่อที่เน้นให้มองเห็นผ่านตาทุกวัน โดยการติดโปสเตอร์กระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนได้มีความร่วมมือในการดำเนินการเพื่อให้เกิด ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความรู้สึกปลอดภัยในการอยู่อาศัยภายในชุมชน สำหรับปัญหาใน ข้อที่ 2 ดำเนินการ โดยพาตัวแทนไปดูตัวอย่างที่ดีของชุมชนบ้านฟ้าปิยมรณะและนำมาเผยแพร่เพื่อ สร้างสำนึกสาธารณะ จัดกิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตบอลภายในรวมทั้งการจัดกิจกรรมทำบุญเลี้ยง พระร่วมกันเพื่อสร้าง สัมพันธภาพที่ดีของสมาชิก จำนวน 249 คนเฉพาะโซนที่ 1

4. ขั้นตอนการทดลองใช้ยุทธศาสตร์

ในการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

4.1 กำหนดพื้นที่โซนที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยผู้อยู่อาศัยจำนวน 79 ครัวเรือนให้เป็นพื้นที่ สำหรับปฏิบัติการวิจัย เนื่องจากสมาชิกในโซนที่ 1 เป็นผู้อยู่อาศัยเริ่มแรกที่อยู่ในชุมชนก่อนสมาชิก ในโซนอื่นๆและประสบปัญหาทุกข์ร้อนก่อนสมาชิกในโซนอื่น

4.2 ปฏิบัติการทดลอง เป็นระยะเวลา 3 เดือน ระหว่างเดือน มิถุนายน 2551-สิงหาคม 2551 โดยดำเนินการ ดังนี้

4.2.1 ออกเสียงตามสายอธิบายรายละเอียดขั้นตอนในการทำกิจกรรมและการรณรงค์ ด้วยสื่อที่มองเห็นผ่านตาบ่อยๆ โดยการติดโปสเตอร์ให้สมาชิกในโซนที่ 1 ร่วมกันดูแลรักษาความ

สะดวก ไม่ทิ้งขยะในที่สาธารณะ เก็บขยะใส่ถังตามจุดที่กำหนดให้ รวมทั้งการไม่วางสิ่งของ กีดขวางทางเท้าหน้าบ้านและทางสัญจรสาธารณะ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย

4.2.2 กำหนดพื้นที่จอดรถในที่สาธารณะเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยรวมทั้งการไม่จอดรถขวางทางเข้าออกของบ้านอื่น

4.2.3 ทำป้ายกำหนดการใช้ความเร็วภายในชุมชน รวมทั้งการจัดทำป้ายบอกจุดอันตรายที่ต้องชะลอความเร็ว และใช้ความระมัดระวังในการขับรถ เช่น บริเวณทางแยก หรือบริเวณสนามเด็กเล่น

4.2.4 ปัญหาใน ข้อที่ 2 ด้านสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมดำเนินการโดยพาตัวแทนชุมชน 30 คน ไปดูตัวอย่างที่ดีของชุมชนบ้านฟ้าปิยมรย์ ซึ่งเป็นชุมชนขนาดใหญ่อยู่ที่ถนนลำลูกกา คลองเจ็ด จังหวัด ปทุมธานี ซึ่งมีระบบการบริหารจัดการที่ดี ทำให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบ วินัย มีความสามัคคี โดยไปพบผู้นำตัวแทนชุมชนและคณะกรรมการของบ้านฟ้าปิยมรย์ และได้พูดคุยกับผู้อยู่อาศัยในชุมชนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางด้านสำนึกสาธารณะและการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันระหว่างคนในหมู่บ้าน รวมทั้งการเยี่ยมชมการจัดการสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน รวมถึงแนวทางการจัดระเบียบและการทำให้ประชาชนในหมู่บ้านให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ และนำประสบการณ์และข้อมูลที่ได้รับรู้มาเผยแพร่เพื่อสร้างสำนึกสาธารณะ โดยการจัดกิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตบอล ระหว่างคนในชุมชน ไชนี่ 1 ในทุกวันอาทิตย์ของเดือน เพื่อสร้างความสามัคคี รวมทั้งการจัดกิจกรรมทำบุญเลี้ยงพระร่วมกันเพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีของสมาชิก

4.2.5 มีการประชุมสมาชิกในไชนี่ 1 เพื่อติดตามผลการดำเนินงานและการเสนอความเห็นเพื่อให้ สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสาธารณะรวมทั้งเพื่อให้เกิดความสามัคคีในระหว่างสมาชิกในชุมชนรวมระยะเวลาในการทดลองยุทธศาสตร์ 3 เดือน คือระหว่างเดือน มิถุนายน ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2551

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่แตกต่างกันในแต่ละขั้นตอน ดังมีรายละเอียด คต่อไปนี้

5.1 แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนในแต่ละ ไชนี่จำนวน 30 คน เพื่อสำรวจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนฉัตรณรงค์วิลล่า 5 โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

- ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

- ส่วนที่ 3 ปัญหาและความต้องการเพื่อการสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันภายในชุมชน เรียงลำดับความสำคัญ 5 ลำดับ
- ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

5.2 แบบสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกชุมชนโซนที่ 1 ในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม โดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตได้ทำการสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกชุมชนในกลุ่มตัวอย่างสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ทุกวันอาทิตย์ เป็นเวลา 3 สัปดาห์ ต่อเนื่องกันตามระยะเวลาที่กำหนด

5.3 แบบสอบถาม เพื่อใช้สอบถามความพึงพอใจของสมาชิกในชุมชนโซนที่ 1 จากตัวแทนครัวเรือน จำนวน 79 คน ในโซนที่ 1 เลขที่ 1- 44 , 218- 252 ดำเนินการหลังจากตัวแทนมีการนำยุทธวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันของชุมชนนครนครวัดล้า 5 จังหวัดปทุมธานี ไปทดลองประกอบด้วยหัวข้อ 3 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในโซนที่ 1 ในเรื่องเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ระยะเวลาในการอยู่อาศัยภายในชุมชน จำนวนผู้อยู่อาศัย
- ส่วนที่ 2 เป็นคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจผลที่ได้รับจากการนำยุทธวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกัน ของชุมชนนครนครวัดล้า 5 จังหวัดปทุมธานี มาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง ปานกลาง หรือต่ำ
- ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม
- ส่วนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

6. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในระหว่างการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง จากการสังเกตตามแบบสังเกตพฤติกรรม แล้วจดบันทึกข้อมูล โดยเจงนับเป็นหลังคาเรือน รวม 3 ครั้ง แต่แต่ละครั้งห่างกันประมาณ หนึ่งสัปดาห์

หัวข้อที่ใช้สังเกตประกอบด้วย 13 หัวข้อ (ดูรายละเอียดในภาคผนวกแบบสังเกตพฤติกรรม) เมื่อสังเกตในแต่ละข้อแล้วบันทึกว่าสมาชิกที่อยู่อาศัยในโซนที่ 1 ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มทดลองนั้น ได้ให้ความร่วมมือถือปฏิบัติภารกิจจริง จำนวนกี่หลังคาเรือน ส่วนการวิเคราะห์ผู้วิจัยนำข้อมูลนี้มาเสนอเป็นตารางจำแนกตามครั้งที่ 1, 2 และ 3 แล้วพิจารณาเปรียบเทียบจำนวนตัวเลขในแต่ละครั้งว่าสมาชิกกลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือไม่อย่างไร

เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของกระบวนการทดลองยุทธศาสตร์ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวแทนครัวเรือนในโซนที่ 1 ครัวเรือนละ 1 คน รวม 79 คน เป็นตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งกำหนดไว้เป็น 5 ระดับ มีตัวชี้วัดจำนวน 30 ตัวชี้วัด (ดูรายละเอียดในภาคผนวกแบบสอบถามความพึงพอใจ)

อนึ่งตัวแทนครัวเรือนที่จะเป็นผู้ตอบแบบสอบถามนั้นมีสถานะเป็นเจ้าของบ้านหรือหัวหน้าครัวเรือน แต่ในกรณีที่เข้าบ้านหรือหัวหน้าครัวเรือนไม่สะดวกที่จะตอบก็จะให้ภรรยาหรือผู้เป็นสมาชิกในบ้านที่บรรลุนิติภาวะแล้วเป็นผู้ตอบแบบสอบถามแทนได้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจตามตัวชี้วัดนำมาคำนวณเสนอเป็นค่าร้อยละและผู้วิจัยได้กำหนดระดับความพึงพอใจไว้ 3 ระดับ คือ ความพึงพอใจระดับสูง ปานกลาง และต่ำ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องยุทธวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันของชุมชนฉัตรณรงค์ วิลล่า 5 จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเรื่องนี้เป็น 2 ส่วน ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 ตามรายละเอียด ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาลักษณะความสุขที่สมาชิกชุมชนฉัตรณรงค์ วิลล่า 5 ต้องการและปัจจัยที่ทำให้เกิดความสุข การค้นหาคำตอบได้ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่ทำให้สมาชิกชุมชนไม่พึงพอใจในการอาศัยอยู่ร่วมกันแล้วต้องการแก้ไขและลักษณะความสุขที่ต้องการให้เกิดขึ้น ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวแทน กระจายทั่วทั้ง 4 โซน รวมจำนวน 30 คน บุคคลเหล่านี้มีอิทธิพลเต็มใจที่จะพูดคุยกับผู้วิจัยอย่างเป็นกันเอง และเข้าร่วมประชุมบ่อยครั้งรวมทั้งยินดีเข้าร่วมโครงการ เมื่อรับรู้เจตนาและเป้าหมายของผู้วิจัย

หลังจากการพูดคุยกับกลุ่มนี้อย่างไม่เป็นทางการ และประชุมร่วมกัน สรุปความเห็นซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ ผู้วิจัยพบว่าลักษณะความสุขที่ชาวชุมชนแห่งนี้ปรารถนาเป็นเรื่องสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ช่วยให้ชุมชนน่าอยู่ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ความสะอาดของพื้นที่สาธารณะ เช่น ถนน ทางเท้า สนามเด็กเล่น ความเป็นระเบียบในการใช้พื้นที่สาธารณะ และความรู้สึกลดคึกคักของผู้ใช้ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ยังลงความเห็นว่าการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขนั้น สมาชิกชุมชนต้องเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งหมายถึงสมาชิกต้องมีสำนึกสาธารณะ และต้องมีความรู้สึที่ดีต่อกันและ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันด้วย ถ้าสมาชิกชุมชนเป็นได้ดังนี้ ความร่วมมือที่จะทำให้เกิดความสะอาด ความเป็นระเบียบ และความรู้สึกลดคึกคักก็จะตามมา

2. เพื่อค้นหาวิธีการและสร้างยุทธวิธีการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในชุมชนแห่งนี้ โดยความสมัครใจจากกลุ่มตัวแทนในชุมชน ฉัตรณรงค์ วิลล่า 5 ทั้ง 4 โซน ร่วมกันระดมความคิด และดำเนินการ เช่น การรณรงค์ด้วยสื่อเสียงตามสายและไปสเตอร์ ในเรื่อง การประชาสัมพันธ์ให้เข้าร่วมโครงการ เรื่องการเผยแพร่ความรู้ เรื่องการระมัดระวังในการใช้รถใช้ถนนภายในชุมชน กลุ่มตัวแทนได้ทดลองปฏิบัติการในพื้นที่โซนที่ 1 เป็นเวลา 3 เดือน

ผลการวิจัยกึ่งทดลอง

1. ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มทดลอง

จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นตัวแทนครัวเรือนจำนวน 79 คน ผลการศึกษาปรากฏตาม ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	36	45.57
หญิง	43	54.43
2. อายุ		
18 - 35 ปี	24	30.38
36 - 50 ปี	42	53.16
50 ปีขึ้นไป	13	16.46
3. ระดับการศึกษา		
ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป	21	26.58
มัธยมศึกษาตอนปลายถึงอนุปริญญา	32	40.51
ประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น	26	32.91
4. สถานภาพเจ้าของบ้าน		
เจ้าของบ้าน	35	44.30
ผู้อาศัย	25	31.65
ผู้เช่า	19	24.05
5. อาชีพหลัก		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	6	7.59
ธุรกิจส่วนตัว	35	44.30
พนักงานบริษัท	20	25.32
นักศึกษา	13	16.46
อื่นๆ	5	6.33
6. สาเหตุที่เลือกชุมชนแห่งนี้เป็นที่พักอาศัย		
ใกล้ที่ทำงาน	13	16.46
ใกล้แหล่งสาธารณูปโภค	20	25.32
คมนาคมสะดวก	15	18.99
ราคาย่านเหมาะสม	25	31.64
อื่นๆ	6	7.59

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
7. ระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชน		
ต่ำกว่า 1 ปี	12	15.19
เกิน 1 ปี ไม่เกิน 3 ปี	12	15.19
เกิน 3 ปี ไม่เกิน 5 ปี	16	20.25
เกิน 5 ปี ขึ้นไป	39	49.37
8. จำนวนผู้อยู่อาศัยภายในบ้าน		
2-4 คน	43	54.43
5-8 คน	31	39.24
8 คนขึ้นไป	5	6.33

กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนประชากรครัวเรือนในโซนที่ 1 พบว่าเป็นเพศชายจำนวน 36 คน ร้อยละ 45.57 เพศหญิงจำนวน 43 คน ร้อยละ 54.43 มีอายุสูงสุด 65 ปี อายุต่ำสุด 18 ปี ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุ 36-50 ปี จำนวน 42 คน สรุปได้ว่าส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน ร้อยละ 53.16 ระดับการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงอนุปริญญา จำนวน 32 คน ร้อยละ 40.51 มีสถานภาพเป็นเจ้าของบ้าน จำนวน 35 คน ร้อยละ 44.30 อาชีพหลักพบว่าจำนวน 35 คน ร้อยละ 44.30 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวซึ่งเป็นผู้มีจำนวนมากที่สุด และจำนวน 5 คน ร้อยละ 6.33 ประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น เกษียณอายุราชการ เป็นแม่บ้าน พ่อบ้าน ส่วนสาเหตุที่เลือกชุมชนนี้เป็นที่พักอาศัย พบว่าจำนวน 25 คน ร้อยละ 31.64 มีความเห็นว่าราคาบ้านเหมาะสมกับผู้มีรายได้ระดับปานกลางใกล้เคียงกับรายได้ของตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่า จำนวน 6 คน ร้อยละ 7.59 มีความเห็นอื่น ๆ เช่น มีโปรโมชันที่คุ้มค่า ซื้อบ้านมือสองในราคาถูก และมีบรรยากาศที่เงียบสงบเป็นต้น สำหรับระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนเกิน 5 ปีขึ้นไป จำนวน 39 คน ร้อยละ 49.37 มีจำนวนผู้อยู่อาศัยภายในบ้านอยู่ระหว่าง 2-4 คน จำนวน 43 คน ร้อยละ 54.43 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 79 คน มีสมาชิกอาศัยอยู่ระหว่าง 2-4 คน และมีผู้อยู่อาศัย 8 คนขึ้นไป จำนวน 5 ครัวเรือน

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางจิต

ตั้งคม

หลังจากที่ได้ดำเนินยุทธศาสตร์เกี่ยวกับยุทธวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันของชุมชน
 วัฒนธรรมดี วิถี 5 มาทดลองเป็นเวลา 3 เดือน กับกลุ่มทดลองที่อาศัยอยู่ในโซนที่ 1 จำนวน 79
 ครัวเรือน แล้วจึงได้ใช้เครื่องมือวิจัยวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจ ด้านสภาพแวดล้อมทาง
 กายภาพและสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม ผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับความพึงพอใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางจิตสังคม

ตัวชี้วัด	ระดับความพึงพอใจ		
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
สภาพแวดล้อมทางกายภาพด้านความสะอาด			
1. ความสะอาดบริเวณถนนในชุมชน	75.95 (60)	22.78 (18)	1.27 (1)
2. ความสะอาดบริเวณสนามเด็กเล่น	81.01 (64)	11.39 (9)	7.60 (6)
3. ความสะอาดบริเวณพื้นที่ที่เป็นส่วนกลาง	84.81 (67)	12.66 (10)	2.53 (2)
4. มีการเก็บขยะใส่ถังอย่างมีจิตทุกบ้าน	78.48 (62)	16.46 (13)	5.06 (4)
5. การมีถังขยะที่มีฝาปิดในบริเวณพื้นที่ส่วนกลาง	78.48 (62)	15.19 (12)	6.33 (5)
6. ท่านพอใจที่ชุมชนของท่านมีความสะอาดมากขึ้นหลังจากมีการรณรงค์	86.08 (68)	6.33 (5)	7.59 (6)
7. ท่านพอใจที่คนในชุมชนมีความรับผิดชอบในการรักษาความสะอาด	88.61 (70)	7.59 (6)	3.80 (3)
ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพความเป็นระเบียบ			
8. ชุมชนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการจอดรถบริเวณหน้าบ้าน	82.28 (65)	11.39 (9)	6.33 (5)
9. การนำรถไปจอดในบริเวณที่กำหนดอย่างเป็นระเบียบ	77.22 (61)	16.46 (13)	6.33 (5)
10. การไม่มีรถจอดขวางทางเข้าออกหน้าบ้าน	83.54 (66)	11.39 (9)	5.06 (4)
11. การไม่มีสิ่งของวางกีดขวางทางสัญจรสาธารณะ	86.08 (68)	12.66 (10)	1.26 (1)
12. ความสะดวกในการเดินบนทางเท้าสาธารณะ	86.08 (68)	3.80 (3)	10.13 (8)

ตารางที่ 4 ระดับความพึงพอใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางจิตสังคม(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ระดับความพึงพอใจ		
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
สภาพแวดล้อมทางกายภาพด้านความปลอดภัย			
13. ไม่มีอุบัติเหตุบนถนนในชุมชน	74.68 (59)	15.19 (12)	10.13 (8)
14. ความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนในชุมชน	75.95 (60)	15.19 (12)	8.86 (7)
15. บุคคลสามารถวิ่งเล่นบริเวณหน้าบ้านได้อย่างปลอดภัย	75.95 (60)	16.46 (13)	7.59 (6)
16. การมีป้ายเตือนบริเวณจุดเสี่ยงที่อาจเกิดอันตรายภายในชุมชน	77.22 (61)	13.92 (11)	8.86 (7)
17. การควบคุมความเร็วของรถที่วิ่งภายในชุมชน	79.75 (63)	12.66 (10)	7.59 (6)
18. ความปลอดภัยในทรัพย์สินของครัวเรือน	87.34 (69)	12.66 (10)	- -
19. ท่านมั่นใจว่าชุมชนที่ท่านอยู่อาศัยมีความปลอดภัยต่อท่าน	83.54 (66)	12.66 (10)	3.80 (3)
20. ท่านรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในทรัพย์สินเมื่ออาศัยอยู่ในชุมชนนี้	82.28 (65)	12.66 (10)	5.06 (4)
สภาพแวดล้อมทางจิตสังคมด้านสำนักสาธารณะ			
21. ชุมชนนี้มีการดูแลรักษาความสะอาดได้เป็นอย่างดี	81.01 (64)	11.39 (9)	7.59 (6)
22. ครัวเรือนของคุณสามารถดำเนินการตามระเบียบของชุมชนได้เป็นอย่างดี	77.22 (61)	17.72 (14)	5.06 (4)
23. ครัวเรือนของคุณมีส่วนช่วยให้ชุมชนเกิดความสะอาดและความเป็นระเบียบ	70.89 (56)	12.66 (10)	16.46 (13)
24. ครัวเรือนของคุณให้ความร่วมมือในการจัดระเบียบชุมชน	84.81 (67)	11.39 (9)	3.80 (3)
25. คุณมีส่วนช่วยให้เกิดความปลอดภัยในการใช้ยานพาหนะในชุมชน	75.95 (60)	13.92 (11)	10.13 (8)
26. สมาชิกในครัวเรือนได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ของชุมชน	84.81 (67)	8.86 (7)	6.33 (5)

ตารางที่ 4 ระดับความพึงพอใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางจิตสังคม(ต่อ)

ตัวชี้วัด	ระดับความพึงพอใจ		
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
สภาพแวดล้อมทางจิตสังคมด้านสัมพันธภาพที่ดี			
27. ท่านมั่นใจว่าชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีความสมัครสมานสามัคคี	78.48 (62)	11.39 (9)	10.13 (8)
28. ท่านได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านหรือคนอื่นๆ ในชุมชนอยู่เป็นประจำ	78.48 (62)	15.19 (12)	6.33 (5)
29. ท่านเต็มใจที่จะร่วมทำกิจกรรมต่อไป	77.22 (61)	22.78 (18)	- -
30. ความร่วมมือ ในการแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินการใช้แนวทางที่สมาชิกชุมชนร่วมกันกำหนด	83.54 (66)	13.92 (11)	2.53 (2)

ในด้านระดับความพึงพอใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพของกลุ่มทดลองที่อาศัยอยู่ในโซนที่ 1 จำนวน 79 คริวเรือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจระดับสูงในเรื่องสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้านความสะอาด โดยเฉพาะความพึงพอใจที่คนในชุมชนมีความรับผิดชอบในการรักษาความสะอาดถึงร้อยละ 88.61 ส่วนความพึงพอใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้านความเป็นระเบียบ โดยเฉพาะการไม่มีสิ่งของวางกีดขวางทางสัญจรสาธารณะและความสะดวกในการเดินบนทางเท้าสาธารณะ และการไม่มีสิ่งของวางกีดขวางทางสัญจรสาธารณะ ซึ่งมีความพึงพอใจสูงถึง ร้อยละ 86.08 ความพึงพอใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้านความปลอดภัยของกลุ่มทดลอง โดยเฉพาะความปลอดภัยในทรัพย์สินของคริวเรือน ร้อยละ 87.34 แต่ยังคงมีความพึงพอใจในการไม่มีอุบัติเหตุบนถนนในชุมชน ร้อยละ 74.68

ส่วนระดับความพึงพอใจสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมของกลุ่มทดลองที่อาศัยอยู่ในโซนที่ 1 จำนวน 79 คริวเรือน พบว่าสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมด้านสำนึกสาธารณะ โดยเฉพาะสมาชิกในคริวเรือนได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ของชุมชนซึ่งมีความพึงพอใจระดับสูงร้อยละ 84.81 ยกเว้นการมีส่วนช่วยให้ชุมชนเกิดความสะอาดและความเป็นระเบียบกลุ่มทดลอง ร้อยละ 70.89 มีความพอใจระดับสูง สรุปได้ว่าความพึงพอใจด้านสำนึกสาธารณะของกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ร้อยละ 70.89-84.81 พพอใจในระดับสูง ส่วนสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมด้านสัมพันธภาพที่ดีกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูงเช่นกัน

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของสมาชิกชุมชนในกลุ่มทดลอง

หลังจากกลุ่มทดลองที่อาศัยอยู่ใน โซนที่ 1 จำนวน 79 ครัวเรือน ได้ให้ความ ร่วมมือตอบแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มทดลองส่วนใหญ่มักไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นหรือมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม นอกเหนือจากแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เห็นว่าข้อมูลตามแบบสอบถามมีความครอบคลุมแล้ว อย่างไรก็ตามกลุ่มทดลองบางคนได้แสดงความคิดเห็นและมีข้อเสนอแนะตามตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)
1. สมาชิกชุมชนให้เพิ่มจำนวนกิจกรรมที่ผู้อยู่อาศัยมีส่วนร่วมกันดำเนินการ	5
2. เพิ่มจำนวนแสงสว่างสนามเด็กและสวนสาธารณะ	4
3. ช้างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเพิ่มจำนวนขึ้น	3
4. ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อยให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	2

จากแบบสอบถาม ข้อคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ พบว่ากลุ่มทดลองมีการแสดงความคิดเห็นค่อนข้างน้อย จากความคิดเห็นทั้งหมด พอสรุปได้ว่า สมาชิกชุมชนให้เพิ่มจำนวนกิจกรรมที่ผู้อยู่อาศัยมีส่วนร่วมกันดำเนินการ 5 คน และเห็นควรให้ประสานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคำพร้อยให้มาร่วมในการพัฒนาชุมชน กลุ่มทดลองมีความคิดเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนสมาชิกในชุมชนสามารถร่วมกันคิดแก้ไขปัญหา รวมทั้งการขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก และจากข้อเสนอแนะทั้งหมดพบว่าควรเพิ่มจำนวนแสงสว่างสนามเด็กและสวนสาธารณะ จำนวน 4 คน รวมทั้งการจ้างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเพิ่มขึ้น สรุปได้ว่า นอกจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบ และความรู้สึกลปลอดภัยแล้วการเพิ่มจำนวนแสงสว่างสนามเด็กและสวนสาธารณะ จะมีส่วนช่วยสร้างความสุขให้คนในชุมชนฉัตรณรงค์ วิลตา 5 เพิ่มขึ้นเพราะช่วยให้เกิดความปลอดภัยในการสัญจรได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการเสนอแนะให้มี การออกกำลังกายในช่วงเวลาตอนเย็นและค่ำ หรือกีฬาที่สามารถดำเนินการได้ภายในชุมชนฉัตรณรงค์ วิลตา 5 เช่นการจัดให้มีการ เดินเอโรบิค และเซปักตะกร้อ เป็นต้น

4. การสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มทดลอง

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มทดลองในสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ทุกวันอาทิตย์ เป็นเวลา 3 สัปดาห์ ต่อเนื่องกันตามระยะเวลาที่กำหนด โดยช่วงที่สังเกตอยู่ในระหว่างทดลองและหลังการนำยุทธวิธีสร้างความสุขไปทดลองใช้พบว่ากลุ่มทดลองมีพฤติกรรมตามตาราง 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงผลของการสังเกตพฤติกรรมของผู้อาศัยอยู่ในโซน 1

หัวข้อที่สังเกต	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2		ครั้งที่ 3	
	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
1. การทิ้งขยะในพื้นที่สาธารณะ	18	61	15	64	10	69
2. การทิ้งขยะบริเวณหน้าบ้านที่ไม่มีถังขยะรองรับ	8	71	6	73	5	74
3. การเก็บขยะใส่ถังที่มีฝาปิดมิดชิดทุกบ้าน	68	11	69	10	72	7
4. การวางสิ่งของกีดขวางทางเข้าหน้าบ้าน	9	70	8	71	6	73
5. การจอดรถตามช่องที่กำหนด	72	7	73	6	75	4
6. การวางสิ่งของบนทางเท้าสัญจรสาธารณะ	6	73	4	75	3	76
7. การจอดรถกีดขวางทางเข้า-ออกบ้านอื่น	9	70	8	71	6	73
8. รถที่วิ่งในชุมชนใช้ความเร็วตามที่กำหนด	68	11	69	10	70	9
9. การใช้ความระมัดระวังบริเวณจุดเสี่ยง	68	11	70	9	72	7
10. ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์	66	13	68	11	70	9
11. การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน	65	14	67	12	68	11
12. ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในเรื่องการจอดรถ	7	72	6	73	5	74
13. ความกระตือรือร้นของสมาชิกชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม	68	11	70	9	71	8

ภายหลังได้นำยุทธวิธีสร้างความสุขไปทดลองใช้ ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตผลของพฤติกรรมในกลุ่มทดลองจำนวน 3 ครั้ง ที่อาศัยอยู่ในโซนที่ 1 จำนวน 79 ครัวเรือน พบว่ากลุ่มทดลองมีแนวโน้มการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะการทิ้งขยะในพื้นที่สาธารณะมีความเปลี่ยนแปลงมากเป็นลำดับที่ 1 ทำให้พื้นที่ส่วนรวมมีความสะอาดมากขึ้น นอกจากนั้นมีการจัดหาที่ปิดถังขยะมีเกือบครบทุกบ้านมีเพียง 7 รายที่ยังไม่มีฝาปิดถังขยะเพราะอยู่ในระหว่างการจัดหา ส่วนการวางสิ่งของบนทางสัญจรสาธารณะยังคงมีอยู่อีก 3 ราย ซึ่งขอเวลาในการจัดระเบียบอีกระยะหนึ่ง จากการดำเนินการดังกล่าวทำให้พื้นที่

บริเวณสวนสาธารณะ พื้นที่บริเวณถนนส่วนกลางมีความสะอาดเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการจอดรถอย่างเป็นระเบียบตามช่องที่กำหนดช่วยให้เกิดความเป็นระเบียบและความปลอดภัยต่อคนในชุมชนและที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือส่งผลให้ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในการจอดรถมีแนวโน้มลดลง นอกจากนี้กลุ่มทดลองยังให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดและการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี รวมถึงความกระตือรือร้นของสมาชิกซึ่งสังเกตได้จากการสอบถามของสมาชิกที่อยากให้มีการทำกิจกรรมนี้ต่อไปอีก ผลที่ได้รับดูจากตารางที่ 4.4 จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในชุมชน นครนคร วัลลา 5 จังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของความสุขและปัจจัยที่ทำให้เกิดความสุขตามที่สมาชิกชุมชนนครนคร วัลลา 5 ต้องการและเพื่อค้นหาวิธีการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของสมาชิกในชุมชนนครนคร วัลลา 5 ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความสุขให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนนครนคร วัลลา 5 แห่งนี้ได้

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะของความสุขที่สมาชิกในชุมชนนครนคร วัลลา 5 ต้องการ

ผลจากการวิจัย พบว่าลักษณะของความสุขที่สมาชิกในชุมชนนครนคร วัลลา 5 ต้องการ ประกอบด้วยความสุขจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบ และความรู้สึกปลอดภัย ความสุขจากสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมที่สมาชิกชุมชนเป็นคนมีสำนึกสาธารณะ ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวม และสมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไว้วางใจช่วยเหลือกันในระหว่างเพื่อนบ้าน และมีความร่วมมือร่วมใจกันในกิจกรรมของชุมชน

2. ผลการสังเกตพฤติกรรม

ผลจากการวิจัยพบว่า แนวโน้มการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะการทิ้งขยะในพื้นที่สาธารณะมีความเปลี่ยนแปลงมาก ทำให้พื้นที่ส่วนรวมมีความสะอาดมากขึ้น นอกจากนั้นมีการจัดหาที่ปิดถังขยะมีเกือบครบทุกบ้านมีเพียง 7 รายที่ยังไม่มีฝาปิดถังขยะอยู่ในระหว่างการจัดหา ส่วนการวางสิ่งของบนทางสัญจรสาธารณะยังคงมีอยู่อีก 3 ราย ซึ่งขอเวลาในการจัดระเบียบอีกระยะหนึ่ง จากการดำเนินการดังกล่าวทำให้พื้นที่บริเวณสวนสาธารณะ พื้นที่บริเวณถนนส่วนกลางมีความสะอาดมากขึ้น รวมถึงการจอดรถอย่างเป็นระเบียบตามช่องที่กำหนดทำให้เกิดความเป็นระเบียบและความปลอดภัยต่อคนในชุมชน ส่งผลให้ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในการจอดรถมีแนวโน้มลดลง นอกจากนั้น กลุ่มทดลองให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดและการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี รวมถึงความกระตือรือร้นของสมาชิก หากมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและใช้ระยะเวลาที่เพิ่มมากขึ้นก็จะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีและเห็นชัดเจนขึ้น

3. ความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางจิตสังคม

ผลจากการวิจัยพบว่า ภายหลังใช้ยุทธวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันของชุมชนฉัตรณรงค์ วิลล่า 5 กับกลุ่มทดลองในโซนที่ 1 เลขที่ 1- 44 , 218- 252 จำนวน 79 ครัวเรือน พบว่าสมาชิกในชุมชนโซนที่ 1 มีความพึงพอใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ทั้งในเรื่องสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านความสะอาด ด้านความเป็นระเบียบ ด้านความปลอดภัย และมีค่าคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ในเรื่องสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมด้านสำนักสาธารณะ และด้านสัมพันธ์ภาพที่ดี

การอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในชุมชนฉัตรณรงค์ วิลล่า 5 จากการนำยุทธวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันของชุมชนฉัตรณรงค์วิลล่า 5 จังหวัดปทุมธานี มาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

การสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมควบคู่กันไปช่วยให้เกิดความสุขให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนฉัตรณรงค์วิลล่า 5 ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหลังจากที่มีการนำยุทธวิธีมาดำเนินการภายในชุมชนทำให้เกิดความคิด การกระทำ และความสัมพันธ์ในสังคมชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ขึ้นทำให้สภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งในด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบ ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมในด้านสำนักสาธารณะ และด้านสัมพันธ์ภาพที่ดีมีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง ที่ ส่งผลให้เกิดความสุขแก่ผู้อยู่อาศัยในชุมชนฉัตรณรงค์วิลล่า 5 ในระดับหนึ่ง ซึ่งจากผลการวิจัยที่ได้มีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความสุข ของ ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2549) ซึ่งกล่าวว่า “ ความเป็นสุขทางสังคม หมายถึงความเป็นสุขในการอยู่ร่วมกันหรืออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข หากหิบบความหมายของความสุข 4 อย่างมาเป็นดัชนีชี้วัดในเรื่องความสุขมวลรวมของชาติ ก็สามารถทำได้ เป็นการจับจุดสำคัญมาวัด การใช้ดัชนีชี้วัดไม่ได้แปลว่าความสำคัญของความสุข อยู่ที่ตัวชี้วัด แต่ความสำคัญอยู่ที่การทำให้เกิดความคิด การกระทำ และความสัมพันธ์ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เช่น อาจจะมีการส่งเสริมในเรื่องของการสร้างตัวชี้วัดความสุขในชุมชน แทนที่ชาวบ้านจะมานั่งวัดรายได้ประชาชาติ ก็หันมาวัดในเรื่องของความสุขแทน เปลี่ยนวิธีคิดของชาวบ้านให้ค้นหาว่าความสุขหมายถึงอะไร ความสุขจะต้องมาจากความดี การอยู่ร่วมกัน มาจากการมีอาชีพ มีปัจจัยสี่ ขณะเดียวกันจะต้องมีสัมพันธ์ภาพที่ดี มีวัฒนธรรมที่ดี มีสิ่งแวดล้อมที่ดี และเมื่อคิดแล้วก็ต้องพยายามทำให้ได้ตามนั้น”

ข้อเสนอแนะการปฏิบัติ

ผลจากงานวิจัยเรื่อง ยุทธวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในชุมชนนครนรงค์ วิลล่า 5 จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทางปฏิบัติคือ เพื่อความยั่งยืนของยุทธวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน ควรเน้นให้มีการสร้างสำนักด้านจิตสาธารณะที่ดีอย่างต่อเนื่องแก่คนในชุมชน เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ดีบางประการที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการอยู่ร่วมกัน นอกจากนี้การสร้างให้คนในชุมชนมีเป้าหมายร่วมกันว่าต้องการให้ชุมชนมีความสุขและยอมรับเป้าหมายร่วมกันจึงจะสามารถร่วมกันจัดระบบสังคมให้เกิดประโยชน์สาธารณะ อาทิเช่น การรวมชาวชุมชนทั้งหลายในการทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน และขณะเดียวกันก็สร้างเสริมพฤติกรรมที่ดีของคนในชุมชนที่สอดคล้องกับทัศนคติโดยรวมของชุมชนให้มั่นคงยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ศึกษายุทธศาสตร์ของชุมชนอื่นที่ประสบผลสำเร็จทั้งในและนอกประเทศเพื่อนำมาปรับหรือประยุกต์ใช้ให้เกิดความหลากหลายของวิธีสร้างความสุขที่มีความเหมาะสมต่อชุมชนแต่ละแห่ง

2. ควรมีการสร้างยุทธศาสตร์ให้ครบทั้งชุมชนและมีการประเมินผลเชิงลึกในภาพรวม

3. ควรศึกษาหลังการทดลองไปอีกระยะหนึ่ง เพื่อศึกษาความยั่งยืนของผลที่ได้รับจากการใช้

ยุทธวิธี

บรรณานุกรม

กรุงเทพธุรกิจ(หนังสือพิมพ์) . เข้าถึงได้จาก : <http://www.bangkokbiznews.com> ฉบับวันที่ 23

สิงหาคม พ.ศ. 2549.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2525). การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท .เอกสารประกอบการสัมมนา

กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ณัฐธัญ ถนักรบ. (2545). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของพนักงานการเงินรูด

การรถไฟแห่งประเทศไทย

ทองศักดิ์ กุ่มไ่่น้ำ และคณะ. การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติการ.กรุงเทพฯ: บพิชการพิมพ์, 2534.

ทวี ทิมขำ. (2528). การพัฒนาชุมชน, กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์

นวนน้อย ศิริรัตน์. "คอลัมน์ คุณภาพคุณพินิจ" หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน. วันอังคารที่ 29

มิถุนายน พ.ศ. 2546 หน้า 6

บัญชา เกียรติจรุงพันธ์. (2544) "มนุษย์กับความต้องการ" วารสารสังคมพัฒนา. ฉบับที่ 3 ปีที่ 29

หน้า 90-93

ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. (2542). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ปริศนา โกลละสุด. (2534).การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน : ศึกษาเปรียบเทียบผู้เคยย้ายถิ่นและ

ผู้ไม่เคยย้ายถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปรัชญา เวสารัชช.รายงานการวิจัย เรื่อง: การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนา

ชนบท.กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2528.

ประภาพร ศรีสถิตธรรม.(2543). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม:

ศึกษาเฉพาะของชุมชนในเขตเทศบาลนคร จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร:

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พระมหาสมปอง คาลาปุตโต. "คอลัมน์ Hr+Management" หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ.

วันพุธที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2551

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. "คอลัมน์ขับเคลื่อนสังคมแห่งความสุข ความคิดต้องมาก่อนความรู้"

หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ. วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2549.

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ .(2527). นโยบายและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.

กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ศักดิ์โสภณาการพิมพ์,

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี . (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและพัฒนาการพัฒนาชุมชน.กรุงเทพมหานคร :

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยอนุเคราะห์ไทย.

รักดี โชติจินดา และ เจริญเกียรติ ธนสุขถาวร.(2550). หลากหลายข้อค้นพบของศาสตร์ใหม่แห่ง

ความสุข. พิมพ์ครั้งที่ 1 .กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์,

สมชาย จักรพันธ์. “คอลัมน์ ความสุขคนไทย ความสุขที่พอเพียง”หนังสือมติชนออนไลน์.

วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2549.

สุภาพจิต, กรม . สรุปสาระสำคัญจากหนังสือ Happiness: Lessons from a New Science โดย

Richard Lanyard. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.dmh.go.th>

สุชาดา จักรพิสุทธิ . “ปฏิรูปการศึกษาในสังคมไทยชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา”

บทความมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน. วันที่ 4 กันยายน 2548: ลำดับที่ 657

ศิริ เทศประสิทธิ์ .บทบาทของนักบริหารการศึกษา.กรุงเทพมหานคร.พิมพ์ที่ไทยวัฒนาพานิช.2529

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. หลักการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร.พิมพ์ที่สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.2534

ชนวรรณ พลวิชัย. “คอลัมน์ คำนีความสุขแบบไหนถึงจะดี.”หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. วันที่ 17

กรกฎาคม พ.ศ. 2549.

หนึ่งตะวัน ศบอ.ปากพั้ง . สารานุกรม “การมีส่วนร่วมของชุมชน” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://www.go.toknow.org>. วันที่ 28 พฤษภาคม 2550.

Maslow, Abraham H. Maslow and Personality, 2nd edition, New York : Harper. 1970

ภาคผนวก

07.14
1339
551

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสุขในการอยู่ร่วมกันใน ชุมชนนครนรงค์วิลา 5

คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของ โครงการวิจัยวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกัน ใน ชุมชนนครนรงค์วิลา 5 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนนครนรงค์วิลา 5 โชน ที่ 1 การตอบแบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาค้นคว้าหาแนวทางในการสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งผู้วิจัยจะใช้ประโยชน์ในด้านวิชาการเท่านั้น ข้อมูลจะเก็บไว้เป็นความลับ ไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของท่านแต่อย่างใด จึงขอให้ท่านตอบด้วยความคิดเห็นที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนนครนรงค์วิลา 5 ต่อไป

1. แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

- ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม
- ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2. กรุณาตอบคำถามด้วยความคิดเห็นที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าวิจัย

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนนครนรงค์วิลา 5 เป็นอย่างดียิ่ง จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

8. จำนวนผู้อยู่อาศัยภายในบ้าน

- ( ) 1. 2-4 คน
- ( ) 2. 5-8 คน
- ( ) 3. 8 คนขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้ ความพึงพอใจระดับสูง ปานกลาง ต่ำ

ตัวชี้วัด	ระดับความพึงพอใจ		
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
สภาพแวดล้อมทางกายภาพด้านความสะอาด			
1. ความสะอาดบริเวณถนนในชุมชน			
2. ความสะอาดบริเวณสนามเด็กเล่น			
3. ความสะอาดบริเวณพื้นที่ที่เป็นส่วนกลาง			
4. มีการเก็บขยะใส่ถังอย่างมีจิตทุกบ้าน			
5. การมีถังขยะที่มีฝาปิดในบริเวณพื้นที่ส่วนกลาง			
6. ท่านพอใจที่ชุมชนของท่านมีความสะอาดมากขึ้นหลังจากมีการรณรงค์			
7. ท่านพอใจที่คนในชุมชนมีความรับผิดชอบในการรักษาความสะอาด			
สภาพแวดล้อมทางกายภาพด้านความเป็นระเบียบ			
8. ชุมชนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการจอดรถบริเวณหน้าบ้าน			
9. การนำรถไปจอดในบริเวณที่กำหนดอย่างเป็นระเบียบ			
10. การไม่มีรถจอดขวางทางเข้าออกหน้าบ้าน			
11. การไม่มีสิ่งของวางกีดขวางทางสัญจรสาธารณะ			
12. ความสะดวกในการเดินบนทางเท้าสาธารณะ			
สภาพแวดล้อมทางกายภาพด้านความปลอดภัย			
13. ไม่มีอุบัติเหตุบนถนนในชุมชน			

ตัวชี้วัด	ระดับความพึงพอใจ		
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
14. ความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนในชุมชน			
15. บุคคลานสามารถวิ่งเล่นบริเวณหน้าบ้านได้อย่างปลอดภัย			
16. การมีป้ายเตือนบริเวณจุดเสี่ยงที่อาจเกิดอันตรายภายในชุมชน			
17. การควบคุมความเร็วของรถที่วิ่งภายในชุมชน			
18. ความปลอดภัยในทรัพย์สินของครัวเรือน			
19. ท่านมั่นใจว่าชุมชนที่ท่านอยู่อาศัยมีความปลอดภัยต่อท่าน			
20. ท่านรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในทรัพย์สินเมื่ออาศัยอยู่ในชุมชนนี้			
สภาพแวดล้อมทางจิตสังคมด้านสำนักสาธารณะ			
21. ชุมชนนี้มีการดูแลรักษาความสะอาดได้เป็นอย่างดี			
22. ครัวเรือนของคุณสามารถดำเนินการตามระเบียบของชุมชนได้เป็นอย่างดี			
23. ครัวเรือนของคุณมีส่วนช่วยให้ชุมชนเกิดความสะอาดและความเป็นระเบียบ			
24. ครัวเรือนของคุณให้ความร่วมมือในการจัดระเบียบชุมชน			
25. คุณมีส่วนช่วยให้เกิดความปลอดภัยในการใช้ยานพาหนะในชุมชน			
26. สมาชิกในครัวเรือนได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ของชุมชน			
สภาพแวดล้อมทางจิตสังคมด้านสัมพันธ์ภาพที่ดี			
27. ท่านมั่นใจว่าชุมชนที่ท่านอยู่อาศัยมีความสมัครสมานสามัคคี			
28. ท่านได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านหรือคนอื่นๆ ในชุมชนอยู่เป็นประจำ			
29. ท่านเต็มใจที่จะร่วมทำกิจกรรมต่อไป			
30. ความร่วมมือในการแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินการใช้แนวทางที่สมาชิกชุมชนร่วมกันกำหนด			

แบบสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง

ครั้งที่ ..... วันที่..... เวลา.....

คำชี้แจง เมื่อสังเกตพบพฤติกรรมใด ให้ทำเครื่องหมาย / หน้าข้อความ และเมื่อพบว่าไม่มีพฤติกรรมดังกล่าวให้บันทึกรายละเอียดของพฤติกรรมนั้น ๆ

1. การทิ้งขยะในพื้นที่สาธารณะ

มี จำนวน.....หลัง

ไม่มี จำนวน.....หลัง

2. การทิ้งขยะบริเวณหน้าบ้านที่ไม่มีถังขยะรองรับ

มี จำนวน.....หลัง

ไม่มี จำนวน.....หลัง

3. การเก็บขยะใส่ถังที่มีฝาปิดมิดชิดทุกบ้าน

มี จำนวน.....หลัง

ไม่มี จำนวน.....หลัง

4. การวางสิ่งของกีดขวางทางเข้าหน้าบ้าน

มี จำนวน.....หลัง

ไม่มี จำนวน.....หลัง

5. การจอดรถตามช่องที่กำหนด

มี จำนวน.....หลัง

ไม่มี จำนวน.....หลัง

6. การวางสิ่งของบนทางเท้าสัญจรสาธารณะ

มี จำนวน.....หลัง

ไม่มี จำนวน.....หลัง

7. การจอดรถกีดขวางทางเข้า-ออกบ้านอื่น

มี จำนวน.....หลัง

ไม่มี จำนวน.....หลัง

8. รถที่วิ่งในชุมชนใช้ความเร็วตามที่กำหนด

มี จำนวน.....หลัง

ไม่มี จำนวน.....หลัง

9. การใช้ความระมัดระวังบริเวณจุดเสี่ยง

มี จำนวน.....หลัง

ไม่มี จำนวน.....หลัง

10. ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์

มี จำนวน.....หลัง

ไม่มี จำนวน.....หลัง

11. การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

เข้าร่วม จำนวน.....หลัง

ไม่เข้าร่วม จำนวน.....หลัง

12. ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในเรื่องการจ่อครด

เข้าร่วม จำนวน.....หลัง

ไม่เข้าร่วม จำนวน.....หลัง

13. ความกระตือรือร้นของสมาชิกชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม

เข้าร่วม จำนวน.....หลัง

ไม่เข้าร่วม จำนวน.....หลัง

.....

ภาคผนวก ข
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นายสมควร รุ่งสว่าง
วัน เดือน ปีที่เกิด	วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2502
สถานที่เกิด	อ. พระประแดง จ. สมุทรปราการ
ที่อยู่	เลขที่ 33 หมู่ที่ 8 ต.บางกอบัว อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2534 ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2525 บริษัท ปิยะวัฒน์อุตสาหกรรมยาง จำกัด พ.ศ. 2533 บริษัท ฉัตรณรงค์วิถีสถา จำกัด พ.ศ. 2536 บริษัท รุ่งสว่างเพสท จำกัด - ปัจจุบัน